

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผลการจัดเรียนรู้เรื่องนิทานคติธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนตามรูปแบบชิปปากับการสอนแบบร่วมมือ ผู้วิจัย ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - 1.1 ทำไมต้องเรียนภาษาไทย
 - 1.2 เรียนรู้อะไรในภาษาไทย
 - 1.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.4 คุณภาพผู้เรียน
 - 1.5 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
 - 1.6 คำอธิบายรายวิชา
 - 1.7 โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย
2. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนิทาน
 - 2.1 ความหมายของนิทาน
 - 2.2 ลักษณะของนิทาน
 - 2.3 จุดประสงค์ของนิทาน
 - 2.4 ประเภทของนิทาน
 - 2.5 ประโยชน์และความสำคัญของนิทาน
3. การสอนตามรูปแบบชิปปา
 - 3.1 ความหมายของการสอนแบบชิปปา
 - 3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา
 - 3.3 หลักการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบชิปปา
 - 3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา
 - 3.5 บทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา
4. การสอนแบบร่วมมือ
 - 4.1 ความหมายของการสอนแบบร่วมมือ
 - 4.2 ความสำคัญของการสอนแบบร่วมมือ
 - 4.3 ทฤษฎี/แนวคิดของการเรียนแบบร่วมมือ
 - 4.4 แนวทางการจัดการเรียนแบบร่วมมือ

- 4.5 ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ
- 5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.3 องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 6. เจตคติต่อการเรียน
 - 6.1 ความหมายเจตคติ
 - 6.2 ลักษณะที่สำคัญของเจตคติ
 - 6.3 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 6.4 ประโยชน์ของเจตคติ
 - 6.5 ชนิดของแบบวัดเจตคติ
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1-55) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. ทำไมต้องเรียนภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

2. เรียนรู้อะไรในภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

การอ่าน การออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความย่อความ เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ศีลธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์ และเพื่อความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจ บทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

3. สารและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐานท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐานท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจในธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐานท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4. คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหารจากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำคำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาท และมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำแต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพโครงเรื่อง และแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

พูดแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดูตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน พุดรายงานหรือประเด็นค้นคว้าจากการฟัง การดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดูและพูด

สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพย และสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค คำภาษาถิ่นและคำภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรอง ประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพและกาพย์ยานี 11

เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำอาขยานตามที่กำหนดได้

5. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตาราง 1 การอ่าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	<p>1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบท ร้อยกรองได้ถูกต้อง</p> <p>2. อธิบายความหมายของคำประโยค และสำนวนจากเรื่องที่อ่าน</p> <p>3. อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนด และตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน</p> <p>4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน</p> <p>5. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านโดยระบุเหตุผลประกอบ</p> <p>6. สรุปความรู้และข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน</p> <p>7. อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความ สนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน</p> <p>8. มีมารยาทในการอ่าน</p>	<p>การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของ บทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่ ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - คำที่มี ร ล เป็นพยัญชนะต้น - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ - คำประสม - อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน - ประโยคที่มีสำนวนพังเพย สุภาษิตปริศนา คำ และ เครื่องหมายวรรคตอน <p>การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ</p> <p>การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องสั้น ๆ - เรื่องเล่าจากประสบการณ์ - นิทานชาดก - บทความ - บทโฆษณา - งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - สารคดีและบันเทิงคดี <p>การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน <p>มารยาทในการอ่าน</p>

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 9)

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 2 การเขียน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด	การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย
	2. เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม	การเขียนสื่อสาร เช่น - คำขวัญ - คำแนะนำ
	2. เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม	การเขียนสื่อสาร เช่น - คำขวัญ - คำแนะนำ
	3. เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน	การเขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน
	4. เขียนย่อความจากเรื่องสั้นๆ	การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่างๆ ประกาศ จดหมาย คำสอน
	5. เขียนจดหมายถึงเพื่อน บิดามารดา	การเขียนจดหมายถึงเพื่อน บิดามารดา
	6. เขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า	การเขียนบันทึกและเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า
	7. เขียนเรื่องตามจินตนาการ	การเขียนเรื่องตามจินตนาการ
	8. มีมารยาทในการเขียน	มีมารยาทในการเขียน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 16)

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูด แสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตาราง 3 การฟัง การดู และการพูด

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำแนกข้อเท็จจริงและ ข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู 2. พุดสรุปความจากการฟังและดู 3. พุดแสดงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง และดู 4. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิง เหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู 5. รายงานเรื่องหรือประเด็นที่ ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา 6. มีมารยาทในการฟัง การดูและ การพูด 	<p>การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจาก เรื่องที่ฟังและดูในชีวิตประจำวัน</p> <p>การจับใจความและการพูดแสดงความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟังและดูจากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่า - บทความสั้น ๆ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - โฆษณา - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่น <p>การรายงาน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน - การพูดลำดับเหตุการณ์ <p>มารยาทในการฟัง การดู และการพูด</p>

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 25)

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐานท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติ ของชาติ

ตาราง 4 หลักการใช้ภาษาไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. สกศค้ำและบอกความหมายของค้ำในปริบทต้ำงๆ	ค้ำในแม่ ก กา มาตราตัวสะกด การผันอักษร ค้ำเป็นค้ำตาย ค้ำพ้อง
	2. ระบุนิตและหน้าที่ของค้ำในประโยค	นิตและหน้าที่ของค้ำ ได้แก่ - ค้ำนาม - ค้ำสรรพนาม - ค้ำกริยาค้ำวิเศษณ์
	3. ใช้พจนานุกรมค้นหาความหมายของค้ำ	การใช้พจนานุกรม
	4. แต่งประโยคได้ถูกต้องตามหลักภาษา	ประโยคสามัญ - ส่วนประกอบของประโยค - ประโยค 2 ส่วน - ประโยค 3 ส่วน
	5. แต่งบทร้อยกรองและค้ำขวัญ	กลอนสี่ ค้ำขวัญ
	6. บอกความหมายของสำนวน	สำนวนที่เป็นค้ำพังเพยและสุภษิต
	7. เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้	ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่น

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 29-30)

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์และวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตาราง 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1.ระบุข้อคิดจากนิทานพื้นบ้าน หรือนิทานคติธรรม 2.อธิบายข้อคิดจากการอ่านเพื่อ นำไปใช้ในชีวิตจริง 3.ร้องเพลงพื้นบ้าน 4.ท่องจำบทอาขยานตามที่ กำหนดและบทร้อยกรองที่มี คุณค่าตามความสนใจ	วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น - นิทานพื้นบ้าน - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน - วรรณคดีและวรรณกรรมใน บทเรียนและตามความสนใจ เพลงพื้นบ้าน บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มี คุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 34)

6. คำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชา ท 14101 ภาษาไทย 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เวลา 160 ชั่วโมง มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ดังคำอธิบายต่อไปนี้

ฝึกอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง อธิบายความหมายของคำ ประโยคและ
สำนวนจากเรื่องที่อ่าน อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน
แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน โดยระบุเหตุผล
ประกอบ สรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน เพื่อนำไปใช้ในวิถีประจำวัน เลือกอ่านหนังสือที่มี
คุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน มีมารยาทใน
การอ่าน

ฝึกคัดลายมือด้วยตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้
ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน
เขียนย่อความจากเรื่องสั้น ๆ เขียนจดหมายถึงเพื่อนและมารดา เขียนบันทึกและเขียนรายงานจาก
การศึกษาค้นคว้า เขียนเรื่องตามจินตนาการ มีมารยาทในการเขียน

ฝึกทักษะการฟัง การดูและการพูด จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นเรื่องที่ฟังและดู
พูดสรุปจากการฟังและดู พูดแสดงความรู้ ความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู

ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดูและการสนทนา มีมารยาทในการฟัง การดูและการพูด

ฝึกเขียนตามหลักการเขียน เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำในบริบทต่าง ๆ ระบุชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ใช้พจนานุกรมค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคได้ ถูกต้องตามหลักภาษา แต่งบทร้อยกรองและคำขวัญ บอกความหมายของสำนวน เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้

ระบุข้อคิดจากนิทานพื้นบ้านหรือนิทานคติธรรม อธิบายข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ร้องเพลงพื้นบ้าน ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

โดยใช้กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดวิเคราะห์และสรุปความ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการสื่อความ กระบวนการแก้ปัญหา การฝึกปฏิบัติ อธิบาย บันทึก การตั้งคำถาม ตอบคำถาม ใช้ทักษะการฟัง การดูและการพูด พุดแสดงความคิดเห็น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สื่อสารได้ถูกต้อง รักการเรียนรู้ภาษาไทย เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภาษาไทย และตัวเลขไทย สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด

ท 1.1 ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3, ป.4/4, ป.4/5, ป.4/6, ป.4/7, ป.4/8,

ท 2.1 ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3, ป.4/4, ป.4/5, ป.4/6, ป.4/7, ป.4/8,

ท 3.1 ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3, ป.4/4, ป.4/5, ป.4/6,

ท 4.1 ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3, ป.4/4, ป.4/5, ป.4/6, ป.4/7,

ท 5.1 ป.4/1, ป.4/2, ป.4/3, ป.4/4

รวม 33 ตัวชี้วัด

7. โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เวลาเรียน 160 ชั่วโมง จำนวน 4.0 หน่วยกิต รหัส ท 14101 หน่วยการเรียนรู้ที่ 14 นิทานคติธรรม ปากกวดังตาราง 6

ตาราง 6 โครงสร้างรายวิชา

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วย การ เรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง	เวลา ชั่วโมง	คะแนน
14	นิทานคติ ธรรม	- มาตรฐาน ท 1.1 ป. 4/1 อ่านออกเสียงบทร้อย แก้วและร้อยกรองได้ ถูกต้อง - มาตรฐาน ท 1.1 ป. 4.2 อธิบายความหมายของ คำ ประโยคและสำนวน จากเรื่องที่อ่าน - มาตรฐาน ท 1.1 ป.4/3 อ่านเรื่องสั้นๆ ตามเวลา ที่กำหนดและตอบ - มาตรฐาน ท 1.1 ป.4/4 แยกข้อเท็จจริงและ ข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน - มาตรฐาน ท 1.1 ป.4/5 คาดคะเนเหตุการณ์จาก เรื่องที่อ่านโดยระบุ เหตุผล ประกอบ - มาตรฐาน ท 1.1 ป.4/6 สรุปความรู้และข้อคิด จากเรื่องที่อ่านเพื่อ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน - มาตรฐาน ท 3.1 ป.4/ 1 จำแนกข้อเท็จจริงและ ข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง และดู	-ความหมายและ ประเภทของนิทาน - เทพารักษ์กับคน ตัดต้นไม้ -หมาป่าฆ่าเสื่อ -นกกตัญญู -จิ้งจอกโอหัง -กวางหลบภัย -ราชสีห์เสียรู้ -กรรมของกา	8	7

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วย การ เรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง	เวลา ชั่วโมง	คะแนน
		- มาตรฐาน ท 3.1 ป.4/ 2 พูดสรุปความจากการฟัง และดู			
		- มาตรฐาน ท 3.1 ป.4/3 พูดแสดงความรู้ ความ คิดเห็นและความรู้สึก เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู			
		- มาตรฐาน ท 3.1 ป.4/4 ตั้งคำถามและคำตอบเชิง เหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู			
		- มาตรฐาน ท 5.1 ป.4/1 ระบุข้อคิดจากนิทาน พื้นบ้านหรือนิทานคติ ธรรม			
		- มาตรฐาน ท 5.1 ป.4/2 อธิบายข้อคิดจากการอ่าน เพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง			

ที่มา : หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านบัวชุม (2553, หน้า 74-75)

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

1. ความหมายของนิทาน

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงนิทานไว้หลายประเด็นดังนี้
เกริก ยุ้นพันธ์ (2539, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่า
สืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน แฝงคำสอน
จรรยาในการใช้ชีวิต เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ฟัง

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542, หน้า 1) ได้สรุปความหมายของนิทานไว้ดังนี้ นิทานคือเรื่องเล่าซึ่งผู้เล่าต้องการที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ในสิ่งที่ได้พบเห็น ความคิดฝันจินตนาการ และความมุ่งหวังของตนไปสู่ผู้ฟัง

สัณหพัทธ์ อรุณธารีย์ (2542, หน้า 2) กล่าวว่า นิทาน หมายถึงเรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่หรือเป็นการเล่าสืบต่อกันมา เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังเป็นสำคัญและสอดแทรกความรู้ หรือคุณธรรมเป็นส่วนประกอบ

สุนีย์ ชุ่มจิต (2543, หน้า 39) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีอยู่เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว แต่เวลาบันทึกก็บันทึกโดยสำนวนเล่าด้วยปากเช่นเดิม อาจจัดได้ว่านิทานเป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจชิ้นแรกสำหรับมนุษยชาติก็เป็นไปได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่า นิทานหมายถึงเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมา มุ่งให้เห็นความบันเทิงแทรกแนวคิด คติสอนใจ จนเป็นมรดกวัฒนธรรมของคนไทย อาจเรียก นิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นเมือง นิทานชาวบ้าน เป็นต้น

2. ลักษณะของนิทาน

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542, หน้า 3-4) มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยชอบเล่านิทานชอบฟังนิทานไม่ว่าในรูปแบบใด ทั้งนี้เพราะเป็นสัตว์โลกที่มีสัญชาตญาณของความอยากรู้อยากเห็น โดยเฉพาะความเป็นมาดั้งเดิมของเผ่าพันธุ์ของตนเอง ประวัติศาสตร์ เรื่องราวของวีรบุรุษตำนานต่างๆ นิทานได้รับการสืบทอดกันต่อๆ มาแทบทุกชาติทุกภาษาจะมีนิทานประจำชาติของตน และจากการติดต่อสื่อสารที่ยาวนานโดยกระบวนการต่างๆ ได้ก่อให้เกิดการถ่ายทอดและรับนิทานของชาติและเผ่าพันธุ์อื่นเข้ามาด้วย จนอาจกล่าวได้ว่านิทานได้กลายเป็นวัฒนธรรมของมนุษยชาติ หรืออีกนัยหนึ่งสามารถที่จะกล่าวได้ว่านิทานเป็นวัฒนธรรมสากล กล่าวคือ นิทานของหลายๆ ชาติจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันแม้จะมีเนื้อหารายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542, หน้า 5) ได้สรุปถึงลักษณะเด่นของนิทานว่ามี 3 ประการคือ

1. เป็นเรื่องเล่าโดยใช้ภาษาร้อยแก้วคือ ใช้คำธรรมดาแต่บางครั้งอาจมีการเล่าแบบร้อยกรองก็ได้ เพื่อให้เป็นการเล่าที่แปลกกว่าธรรมดา
2. เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานด้วยปากเปล่า ต่อมาเมื่อการเขียนเจริญขึ้นจึงมีการเขียนบันทึกไว้ตามเค้าเดิมที่เล่าสืบต่อกันมา
3. ไม่ปรากฏผู้เล่าดั้งเดิมว่าเป็นใคร อ้างเพียงว่าเป็นของเก่า ฟังมาอีกต่อหนึ่ง

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542, หน้า 7) ได้กล่าวถึงลักษณะโดยสรุปของชัดเจนและตัวละครจะเป็นผู้ดำเนินเหตุการณ์ตามโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน โดยมีการเกริ่นนำเรื่องและก็จะจบอย่างรวบรัด วิธีการนำเสนอ นิทานมักใช้พรรณนาความไปเรื่อยๆ ตามลำดับเวลา หรือจากเหตุ

ไปสู่ผล การจบเรื่องมักจะย้ำถึงแก่นของเรื่องให้เด่นชัดว่า ต้องการให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้รับคติสอนใจอะไรจากนิทานเรื่องนี้บ้าง

สรุปได้ว่า นิทานมีลักษณะโครงสร้างที่มุ่งให้ความบันเทิงด้วยวิธีการเล่าในเวลาสั้นๆ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงสิ่งต่างๆ ที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วตรงไปตรงมา ในลักษณะของการสรุปความมากกว่าการให้รายละเอียด

3. จุดประสงค์ของนิทาน

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542, หน้า 7-13) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของนิทานไว้ดังนี้

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

- 1.1 เพื่อลดความตึงเครียดของครอบครัว
- 1.2 เพื่อลดความกดดันจากกฎเกณฑ์ และระเบียบทางสังคม
- 1.3 เพื่อสอนระเบียบของสังคม
- 1.4 เพื่อถ่ายทอดความเชื่อและพิธีกรรม
- 1.5 เพื่อสร้างเอกลักษณ์ และประวัติของท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่น
 - 1.5.1 อธิบายประวัติของสถานที่
 - 1.5.2 บันทึกประวัติผู้นำท้องถิ่น
 - 1.5.3 บันทึกประวัติศาสตร์ของกลุ่มชน

2. ใช้เป็นเครื่องมือและสื่อในการเรียนการสอนจุดมุ่งหมายของนิทานที่ใช้เป็นเครื่องมือและสื่อในการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

- 2.1 จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้สอน
- 2.2 จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
- 2.3 จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับสื่อและเทคนิคการสอน
- 2.4 จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับวิธีสอน

สรุป จุดมุ่งหมายของการเล่านิทานคือ เพื่อความบันเทิงและเหตุผลที่ต้องการอบรมกล่อมเกลাজิตใจให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังนิทานเป็นคนดี อีกทั้งนิทานยังเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการสร้างบรรยากาศที่ดี สร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งช่วยฝึกทักษะทางภาษา ทักษะทางการคิด และนิทานยังก่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นๆ อีกมากมาย

4. ประเภทของนิทาน

การแบ่งประเภทของนิทานสามารถแบ่งได้หลายประเภทเช่น แบ่งตามเขตพื้นที่ แบ่งตามยุคสมัย แบ่งตามดรรชนีแบบเรื่องหรือแบ่งตามชนิดของการเล่านิทาน แต่ที่นิยมกันมากคือ การแบ่งตามรูปแบบของนิทาน

การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน สามารถจำแนกและแบ่งได้ตามเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวของนิทานซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้อธิบายถึงวิธีการแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน ไว้ดังนี้

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน โดยได้แบ่งนิทานออกเป็นประเภทต่างๆ ไว้ 8 ประเภท คือ

1. เทพนิทานหรือเทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริง เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกของเรื่องหรือตัวละครเด่นๆ จะมีอภินิหารหรือเวทย์มนต์ ฤทธิ์เดช จากหรือสถานที่ที่ใช้ในเรื่องมักจะเป็นสถานที่พิเศษหรือสถานที่ที่ถูกกำหนดขึ้นมา

2. นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักจะเป็นนิทานที่ถูกกล่าวขานตกทอดต่อเนื่องกันมา เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีแหล่งที่มาของการสร้าง การเกิด เป็นต้น

3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์บังเกิดผลในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พิถีพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือและเมตตาต่อผู้อื่นและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่มีการกล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ อดอาจและกล้าหาญ นิทานวีรบุรุษมักเป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลที่สำคัญๆ ไว้แต่มักสร้างจากหรือสถานการณ์นำต้นต้นหรือเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนานและทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลผู้ที่เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนใจจริงๆ

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวต่างๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ เป็นต้น

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริง ลีกล้วย ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ เป็นต้น

7. นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอกและมีการเปรียบเทียบเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรมแฝงความคิดและแนวทางแก้ไขเป็นบางครั้งหรือบางครั้งสอนแบบทางอ้อมให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเอง มักเป็นเรื่องราวบันเทิงคดีที่มีความสนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานที่มีเรื่องราวเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่แต่มีมุขที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความเป็นจริง เป็นต้น

ววรรณิ ศิริสุนทร (2539, หน้า 19) ได้แบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. นิทานพื้นบ้าน (folk tales) เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานจนภายหลังมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิมบ้าง จดจำเรื่องราวมาเขียนขึ้นบ้าง และไม่ปรากฏว่าผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร มักจะกล่าวอ้างว่าเป็นของเก่าแล้วเอามาเล่าใหม่

2. นิทานคติธรรม (fables) มีลักษณะเป็นนิทานสั้นๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ สัตว์มีบทบาทเหมือนคน มีแกนเรื่องแกนเดียว มีโครงเรื่องง่ายและสั้น และต้องใช้บทเรียนที่สอนใจเป็นข้อสรุปที่ชัดเจน นิทานคติธรรมของต่างประเทศที่เป็นที่รู้จักกันดีได้แก่ นิทานอีสป (Aesop' fables) ผู้เขียนคือ อีสป (Aesop) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นทาสกรีก มีชีวิตอยู่ระหว่าง 620-650 ปีก่อนคริสตกาล เนื่องจากเขาถูกจำกัดเสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจึงพยายามที่จะหาทางออกด้วยการแสดงความคิดเห็นออกมาในรูปของนิทานสอนคติธรรม ตัวอย่างนิทานอีสปได้แก่ เรื่องหมาป่ากับลูกแกะ เรื่องราชสีห์กับหนู

3. นิทานปกรณัม (myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์และเรื่องราวในบรรพกาลเกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้าและพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์มีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุม

4. มหาकाพย์และนิทานวีรบุรุษ (epic and hero tales) เป็นนิทานที่มีลักษณะคล้ายกับเทพปกรณัม ต่างกันแต่ว่าตัวละครของนิทานประเภทนี้เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่มีความกล้าหาญพิชิตอุปสรรคและประสบผลสำเร็จในที่สุดได้แก่ เรื่อง King Arthur and the knights of the round (กษัตริย์อาเธอร์และอัศวินโต๊ะกลม) Robin Hood (โรบินฮูด) Ramayana (รามเกียรติ์) และเรื่องของวีรบุรุษประจำท้องถิ่นต่างๆ

5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่ที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ (animal stories) มีการสอดแทรกคติธรรมไว้ในเรื่องนิทาน

สันหพัฒน์ อรุณธาริ (2542, หน้า 16) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 7 ประเภทดังนี้

1. เรื่องจริงที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็ก
2. เทพนิยายต่างๆ
3. ตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา
4. ปัญหาที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ชาดก
5. นิทานที่แต่งเป็นโคลง กลอน
6. นิทานประเภทส่งเสริมจินตนาการ
7. นิทานที่ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กอยากจะเรียนรู้

สรุปว่า การแบ่งนิทานออกเป็นประเภทตามรูปแบบดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น มุ่งแบ่งนิทานโดยยึดถือตามลักษณะของเนื้อเรื่อง ความสำคัญและที่มาของนิทาน เช่น นิทานคติธรรมคือ นิทานที่สอดแทรกคติหรือคุณธรรมสอนใจลงไปในเรื่องหา ขณะที่นิทานเทพนิยาย ตัวเอกที่เป็นตัวเดิมเรื่องในนิทานคือนางฟ้าหรือเทวดาล้ายกับนิทานปรัมปราที่ตัวเอกของเรื่องต้องมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น อิทธิฤทธิ์ และนิทานท้องถิ่นเป็นนิทานที่มีเค้าโครงเรื่องมาจากความเป็นจริง ซึ่งทั้งนี้จุดหมายของการแบ่งประเภทของนิทานก็เพื่อให้ครูหรือผู้สอนได้ทำการคัดเลือกนิทานที่จะนำมาใช้ให้มีความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ประโยชน์และความสำคัญของนิทาน

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542, หน้า 13-15) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนิทานและความสำคัญของนิทานไว้ดังนี้

1. นิทานช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. นิทานช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ
3. นิทานช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม
4. นิทานช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
5. นิทานช่วยเสริมสร้างความสนใจและเร้าความสนใจ
6. นิทานช่วยเปลี่ยนบรรยากาศและสร้างสมาธิ
7. นิทานช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542, หน้า 15-20) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของนิทานมีดังนี้

1. นิทานให้ความบันเทิงและให้ความรู้
2. นิทานเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาจิตใจและสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
3. นิทานเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นความคิด
4. นิทานช่วยแก้ไขพฤติกรรมและสร้างคุณธรรม
5. นิทานจุดประกายความคิดและสร้างประสบการณ์ทางภาษา
6. นิทานช่วยปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ
7. นิทานทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
8. นิทานช่วยให้หายป่วยเร็วขึ้น
9. นิทานช่วยให้จิตใจสงบและหลับง่าย
10. นิทานช่วยลดความก้าวร้าว และช่วยให้ผู้ใหญ่เข้าใจความต้องการของเด็ก
11. นิทานช่วยขยายประสบการณ์
12. นิทานช่วยเปลี่ยนแปลงบรรยากาศการเรียน

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542, หน้า 5-6) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของนิทานพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยยั่วยุให้เด็กเกิดความสนใจ อยากอ่านหนังสือ ทำให้เด็กรักการอ่าน
2. ทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความหวังสบายใจ ให้ความอบอุ่นทางใจ
3. ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต นิทานบางเรื่องช่วยให้เด็กยอมรับความจริงในชีวิตมากขึ้น
4. ช่วยเสริมสร้างอุปนิสัยที่ดี เช่น ช่วยให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี เป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณา ให้รู้จักใช้เหตุใช้ผล รู้จักอดทน เป็นต้น

5. ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ทำให้เด็กอยากเป็นคนเก่งกล้า อยากทำความดี เพราะทำทำความดีแล้วจะได้รับผลตอบแทนในความดีนั้น

6. ช่วยคลี่คลายปัญหาและซ่อมเสริมสภาพเด็ก เช่น การเสริมสร้างความมั่นใจในการกล้าแสดงออกของเด็ก

7. ฝึกให้เด็กสามารถถ่ายทอดเรื่องได้

สรุป นิทานนั้นมีคุณค่าและมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งเพราะให้ทั้งความรู้ความบันเทิง และเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ ช่วยในการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ และใช้เป็นกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ในวงการศึกษาในทางจิตวิทยานั้น

การสอนตามรูปแบบชิปปา

1. ความหมายของการสอนแบบชิปปา

ทิตนา แชมมณี (2543, หน้า 10) กล่าวว่า การสอนแบบชิปปา หมายถึง การเรียนการสอนที่เป็นแนวคิดหลักที่เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (center of attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ กล่าวคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนจะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และควรจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นตามมา แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างผูกพัน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 280) กล่าวถึงความหมายของการสอนแบบชิปปา ไว้ว่า รูปแบบการสอนโมเดลชิปปา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (construction of knowledge) ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองและพึ่งตนเองแล้วยังต้องการมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับเพื่อน ๆ บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวรวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการ (process skills) ต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้อย่างตื่นตัว ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางกาย (physical participation) อย่างเหมาะสม และจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เข้าใจลึกซึ้งและอยู่คงทนมากขึ้น หากผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (application) ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

สรุปได้ว่า การสอนแบบชิปปา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการสอนที่สามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน โดยวิธีนี้สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การทบทวน ตรวจสอบ ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาและสร้าง ความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ ขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่มผู้เรียน ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบ

ความรู้ ชั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติ หรือการแสดงความรู้และผลงาน ชั้นตอนที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา

ทิตนา แชมมณี (2542, หน้า 4-6) กล่าวว่า รูปแบบการสอนตามรูปแบบชิปปา หมายถึง กระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างความรู้ ค้นพบความรู้ได้ ด้วยตนเอง และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบโมเดลชิปปา สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา (Cippa Model) กิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างผูกพันจนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังใช้หลักการจัดกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทรับรู้ของนักเรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆที่จะเกิดขึ้น การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ หากนักเรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้ แม้จะให้ความรู้ดี ๆ นักเรียนก็ไม่สามารถรับได้ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนจึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้มีการเคลื่อนไหวเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของนักเรียน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิดของนักเรียน ที่กระตุ้นสมองให้เกิดความคิดสนุกในการจัดจ่อที่จะร่วมกิจกรรม โดยให้นักเรียนร่วมคิดเรื่องนั้นๆ ซึ่งต้องเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายและไม่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน ดังนั้นครูต้องหาประเด็นการคิดที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดหรือลงมือกระทำด้วยความร่วมมือ

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการรวมกลุ่มเป็นหมู่คณะ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ การให้ออกาสนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคมซึ่งส่งผลการเรียนรู้ด้านอื่นๆด้วย ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ คือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเองกิจกรรมที่ส่งผลต่อความรู้สึกนั้น มักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์และความจริงของนักเรียนซึ่งต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนโดยตรง หรือเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน อารมณ์และความรู้สึกมักเกิดขึ้นพร้อมกับการกระทำด้านอื่นๆ ทั้งร่างกาย สติปัญญา

และสังคม เช่น ครูให้นักเรียนเปลี่ยนอิริยาบถ เปลี่ยนกิจกรรม นักเรียนจะเกิดความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ เจ็บๆ เมื่อให้คิดแก้ปัญหา นักเรียนอาจเกิดความสุข ทำหาย หรือเกิดอารมณ์หงุดหงิด กังวล ซึ่งเป็นไปได้ในทำนองเดียวกัน เมื่อนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ก็อาจเกิดความรู้สึกทางบวกหรือทางลบได้เช่นกัน

กล่าวโดยสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา เป็นการจัดกิจกรรมที่ ทำหายความคิดของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ ช่วยให้มีโอกาส ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง เกิดการเรียนรู้ได้ดี กิจกรรม ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนโดยตรง ช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อนักเรียนยิ่งขึ้น รูปแบบการจัดกิจกรรมของโมเดลชิปปาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านของบุคคลทั้ง ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความต้องการของนักเรียน จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีแล้วยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของ นักเรียนไปพร้อมๆ กันด้วย

3. หลักการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบชิปปา

ทิตนา แคมมณี (2542, หน้า 17) ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้น นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด และการตัดสินใจอย่างเป็น ระบบตามหลักของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามโมเดลชิปปาดังนี้

1. การสร้างความรู้ (construct) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็น ผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ สร้างความหมายสาระความรู้ให้แก่ตนเอง และค้นพบ ความรู้ด้วยตนเองเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

2. การปฏิสัมพันธ์ (interaction) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ได้แลกเปลี่ยน ข้อมูลความรู้ ความคิด ประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

3. การมีส่วนร่วมทางกาย (physical participation) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทมี ส่วนร่วมทางด้านร่างกายเคลื่อนไหวทำกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

4. การเรียนรู้กระบวนการ (process learning) เป็นการให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ “กระบวนการ” ต่างๆ ของการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการ แสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับการ เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

5. การนำความรู้ไปใช้ (application) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้น

ชนาธิป พรกุล (2544, หน้า 150) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ ชิปปา ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. การสร้างความรู้ (construction of knowledge) หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของการสรรค์สร้างความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง

2. การปฏิสัมพันธ์ (interaction) หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

3. การมีส่วนร่วมทางกาย (physical learning) หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ อย่างเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน

4. การเรียนรู้กระบวนการ (process learning) หมายถึง การเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง ฯลฯ การเรียนรู้ทางด้านกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

5. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (application) หมายถึง การนำความรู้ไปใช้ในหลายๆ ลักษณะ ซึ่งจะช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมเรื่อยๆ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ

สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบชิปปา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการสร้างความรู้ การปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมทางกาย การเรียนรู้กระบวนการ และการนำความรู้ไปใช้

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ทิตนา แชมมณี (2548, หน้า 64-67) กล่าวว่า โมเดลชิปปา เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ให้แก่นักเรียน การจัดการเรียนรู้วิธีนี้สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการมีรายละเอียดทั้ง 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวน ตรวจสอบ ความรู้เดิม ผู้สอนดึงความรู้เดิม เพื่อใช้ในการเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ และหรือสำรวจความรู้เดิมและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่างๆ และรวบรวมข้อมูลความรู้ใหม่จากแหล่งความรู้

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาและสร้าง ความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ผู้เรียนทำความเข้าใจกับข้อมูลความรู้ใหม่ที่หามาได้สร้างความหมายของ

ข้อมูล/ประสบการณ์ใหม่ โดยอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิมและการใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่มผู้เรียน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด อาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ความรู้ความเข้าใจของตนรวมทั้งขยายความรู้ ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบ ความรู้ ผู้เรียนสรุปจัดระเบียบ ความรู้ที่ได้รับ ทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำ สิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายและวิเคราะห์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติ หรือการแสดงความรู้และผลงาน ผู้เรียนแสดงผลงานการสร้าง ความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนตอบย้า หรือตรวจสอบความเข้าใจของตน และช่วย ส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่หาก ต้องมีการปฏิบัติตามข้อความรู้ที่ได้ ขั้นนี้จะเป็น ขั้นปฏิบัติด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจของตนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความจำในเรื่องนั้นๆ

ตาราง 7 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบชิปปา (CIPPA Model) หรือรูปแบบ 5 ประสาน

กระบวนการเรียนการสอน	จุดมุ่งหมาย	วิธีสอน / เทคนิคการสอน
ขั้นที่ 1 การทบทวน/ ตรวจสอบ ความรู้เดิม ผู้สอน	ใช้หลัก “CIPPA” โดยเน้น หลักการ สร้างความรู้ (construction of knowledge)	- ถาม ตอบ - ระดมสมอง
ดึงความรู้เดิม เพื่อใช้ในการ เชื่อมโยงกับ ความรู้ใหม่ และ/ หรือสำรวจ ความรู้เดิมและ ความรู้พื้นฐาน ที่จำเป็น	- เพื่อให้ผู้เรียนระลึก(recall) เป็นการ เชื่อมโยงความรู้เก่า กับความรู้ใหม่	- สังเกต - แบบทดสอบ - ลงมือทำ - แก้ปัญหา
สำหรับการเรียนรู้ใหม่	- เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการ เรียนสิ่งใหม่ หากผู้เรียน ขาดความรู้ พื้นฐานที่จำเป็น ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ จำเป็นต้องช่วยผู้เรียนให้มี ความรู้ พื้นฐานดังกล่าวก่อน สอนสิ่งใหม่	

ตาราง 7 (ต่อ)

กระบวนการเรียนการสอน	จุดมุ่งหมาย	วิธีสอน / เทคนิคการสอน
	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ว่าตนรู้อะไรไม่รู้ อะไร - เพื่อช่วยให้ผู้สอนรู้ปัญหาของผู้เรียน จะได้สอนในสิ่งที่สอดคล้องกับ ปัญหาความต้องการของผู้เรียน - เพื่อช่วยให้ผู้สอนไม่สอนซ้ำในสิ่งที่ ผู้เรียนรู้อยู่แล้ว ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย 	
<p>ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ ต่างๆ และรวบรวมข้อมูลความรู้ใหม่จากแหล่งความรู้</p>	<p>ใช้หลัก “CIPPA” โดยเน้น หลักการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ (process learning)</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอันเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 	<p>สร้างแรงจูงใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งคา ถามท้าทาย ความคิด - กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทาง ความคิด - ให้แสวงหาข้อมูลอย่างมีความหมาย ฝึกกระบวนการแสวงหาความรู้ - การวางแผน - การแบ่งงาน - การมอบหมายงาน - การหาแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย - การประเมินแหล่งข้อมูล - วิธีค้นคว้า - การแก้ปัญหา

ตาราง 7 (ต่อ)

กระบวนการเรียนการสอน	จุดมุ่งหมาย	วิธีสอน / เทคนิคการสอน
<p>ชั้นที่ 3 การศึกษาและสร้าง ความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับ ความรู้เดิม ผู้เรียนทำความเข้าใจกับ ข้อมูลความรู้ใหม่ที่ หามาได้สร้าง ความหมายของ ข้อมูล/ ประสบการณ์ใหม่ โดย อาศัยการ เชื่อมโยงกับความรู้ เดิมและการ ใช้กระบวนการ ต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม</p>	<p>ใช้หลัก “CIPPA” โดยเน้น หลักการสร้างความรู้ (construction of knowledge) - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ เข้าใจ ที่แท้จริงในเรื่องที่ ศึกษา เกิด การเรียนรู้ที่มี ความหมาย ต่อ ตนเองและ จดจำการเรียนรู้ นั้น ได้ดี - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะ กระบวนการสร้างความรู้ด้วย ตนเองอันเป็นทักษะที่จำเป็น ใน การเรียนรู้ตลอดชีวิต - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึก ทักษะ กระบวนการคิด อัน เป็น กระบวนการทางปัญญา ที่ช่วย เพิ่มประสิทธิภาพใน การเรียนรู้</p>	<p>ฝึกกระบวนการคิด - เปรียบเทียบ - จำแนก - จัดกลุ่ม - จัดประเภทตั้งคำถาม - ตีความ - แปลความ - ขยายความ - สรุป - ลงความเห็น ฯลฯ</p>
<p>ชั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่มผู้เรียน แลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิด อาศัยกลุ่ม เป็นเครื่องมือใน การตรวจสอบ ความรู้ความ เข้าใจของตนรวมทั้ง ขยาย ความรู้ความเข้าใจของตนให้ กว้างขึ้น</p>	<p>ใช้หลัก “CIPPA” โดยเน้น หลักการ ปฏิสัมพันธ์ (construction of knowledge) - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนขยาย ขอบเขต ความรู้ความเข้าใจ ได้มุมมอง ที่แตกต่างไปจาก ตน ช่วยให้ ความคิดกว้างขึ้น ลึกซึ้งขึ้น - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยน ความรู้ความ เข้าใจของตนอัน เป็นการ ปรับเปลี่ยน โครงสร้างทาง ปัญญาของตน</p>	<p>ฝึกกระบวนการทางสังคม - ใช้กระบวนการกลุ่มใช้ เทคนิค การจัดกลุ่มแบบ ต่างๆ รูปแบบ วิธีการ เทคนิคการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ การรับฟัง การโต้ตอบ การยอมรับ การให้ข้อสังเกต การให้ ข้อมูลป้อนกลับ ฯลฯ ฝึกกระบวนการคิด</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

กระบวนการเรียนการสอน	จุดมุ่งหมาย	วิธีสอน / เทคนิคการสอน
	- เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนรู้จากกันและกัน และ การเรียนรู้การสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	- การปรับความคิด การขยาย ความคิด การคิดกว้าง การใช้ เหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การคิดริเริ่ม ฯลฯ
ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบ ความรู้ ผู้เรียนสรุป จัดระเบียบ ความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้ง ความรู้เดิมและความรู้ใหม่และ จัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบ ระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำ สิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายและวิเคราะห์ การเรียนรู้	ใช้หลัก "CIPPA" โดยเน้น หลักการ สร้างความรู้ (construction of knowledge) และหลักการเรียนรู้ ทักษะ กระบวนการ (process learning) - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นองค์รวม ภาพรวมของสิ่งที่เรียนรู้ - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำ ความรู้ ได้ดีและสามารถนำ ความรู้ไป ใช้ได้อย่างสะดวก เนื่องจาก ความรู้ อยู่อย่างเป็นระบบ ระเบียบ ผู้เรียน สามารถระลึก (recall) และดึง ความรู้ ออกมาใช้ได้ง่าย (retrieval) - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ยุทธศาสตร์ทางปัญญา (cognitive strategies) อัน เป็น ความสามารถในการคิด ขั้นสูง	ฝึกยุทธศาสตร์ทางปัญญา (cognitive strategies) - การใช้ graphic organizer - การผลิตผลงานใน ลักษณะ ต่าง ๆ (การเขียน บทความ คู่มือ ตำรา ทำ เครื่องมือ แบบสอบ จัดทำ checklist ฯลฯ) - การบันทึกการเรียนรู้อิง (learning logs) - การคิดไตร่ตรอง (reflective thinking) - การคิดวิเคราะห์ (analytic thinking) - การควบคุมกับการรู้คิด ของ ตนเอง (met cognition)

ตาราง 7 (ต่อ)

กระบวนการเรียนการสอน	จุดมุ่งหมาย	วิธีสอน / เทคนิคการสอน
	- เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึง กระบวนการเรียนรู้ของตนและ พัฒนาความสามารถในการควบคุมกับความคิดของตน (met cognition) อันเป็น ความสามารถในการคิดขั้นสูง	
<p>ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือ การ แสดงความรู้และผลงาน ผู้เรียนแสดงผลงานการ สร้าง ความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนตอบย้า หรือตรวจสอบความเข้าใจของตน และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่หาก ต้องมีการปฏิบัติตาม ข้อความรู้ ที่ได้ ขั้นนี้จะเป็น ขั้นปฏิบัติด้วย</p>	<p>ใช้หลัก "CIPPA" โดยเน้น หลักการ สร้างความรู้ (construction of knowledge) และหลักการ เรียนรู้ ทักษะกระบวนการ (process learning)</p> <p>- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความรู้ความสามารถของตน อันจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้และ พัฒนาความสามารถหลาย ด้าน (พหุปัญญา) ของตน และทำให้ เกิดความมั่นใจใน สิ่งที่เรียนรู้ และภูมิใจใน การเรียนรู้ของตน</p> <p>- เพื่อช่วยให้ผู้เรียน ตรวจสอบ ความรู้ความ เข้าใจของตน และ ปรับเปลี่ยนตามความ เหมาะสม</p> <p>- เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากกันและกัน</p>	<p>ฝึกการแสดงออก</p> <p>- เปิดโอกาสให้แสดงออก ด้วย วิธีการที่หลากหลาย ตาม ความสามารถและ ความถนัด (พหุปัญญา)</p> <p>- ตรวจสอบความรู้ความ เข้าใจ</p> <p>- ครูและเพื่อนให้ข้อสังเกต ให้ ข้อมูลป้อนกลับ (feedback)</p> <p>- ปรับความรู้ความเข้าใจ</p> <p>- ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ ใน ชีวิตประจำวันและ รายงาน</p> <p>- ให้ทำแบบฝึกหัด</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

กระบวนการเรียนการสอน	จุดมุ่งหมาย	วิธีสอน / เทคนิคการสอน
<p>ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจของตนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความจำในเรื่องนั้นๆ</p>	<p>- เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแสดง หลักฐานการเรียนรู้และ ตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าบรรลุตาม วัตถุประสงค์ หรือไม่</p> <p>- เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ เชื่อมโยง การเรียนรู้สู่ชีวิตจริงและนำ ความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการ ดำรงชีวิตแก้ปัญหาต่างๆ</p>	<p>- ให้ปัญหาที่มีลักษณะ หลากหลาย แตกต่างจากที่ เรียนรู้ในห้องเรียนและ ให้ นำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา - ส่งเสริมให้ทำบ่อยๆ</p>
	<p>ใช้หลัก “CIPPA” โดยเน้น หลักการ ประยุกต์ใช้ความรู้ (application)</p> <p>- เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้นำ ความรู้ ไปใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ช่วยให้ควมรู้มี ความหมาย ยิ่งขึ้น</p> <p>- เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ ที่ลึกซึ้งจากการ ปฏิบัติจริง</p>	

ที่มา : ทิศนา แคมมณี (2548, หน้า 64-67)

ขั้นตอนที่ 1-7 ของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลัก “CIPPA” เป็นขั้นตอนที่จัดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลัก CIPPA โดยขั้นตอนที่ 1-6 เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกันของกระบวนการสร้างความรู้ (construction of knowledge) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันเพื่อการเรียนรู้ (interaction) และฝึกฝนทักษะกระบวนการต่างๆ (process skills) โดยขั้นตอนที่ 5 เน้นเป็นพิเศษในเรื่องของการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ (process Learning) ในขณะที่ขั้นตอนที่ 7 ให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (application) โดยตรง สำหรับหลักการให้นักเรียน

ได้มีการเคลื่อนไหวนั้น (physical participation) จะสะท้อนให้เห็นในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะหลากหลาย ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวและตื่นตัวอยู่เสมอ นอกจากนี้ หลังจากขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์ใช้ความรู้อีกครั้งก็ได้หรืออาจไม่มีการนำเสนอผลงานในขั้นที่ 6 แต่นำมารวมแสดงในตอนท้ายหลังขั้นการประยุกต์ใช้ก็ได้ ขั้นตอนที่ 7 นั้นมีคุณสมบัติตามหลักการ “CIPPA” โดยขั้นตอนที่ 7 เป็นขั้นตอนที่เน้นการนำความรู้ไปใช้ (application) เป็นพิเศษ (ทีศนา แคมมณี, 2548, หน้า 64 - 67)

5. บทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2542, หน้า 13-16) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปาไว้ดังนี้

1. ชั้นเตรียมการสอน ประกอบด้วย

1.1 เตรียมตนเอง ครูต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้ให้บริการด้านความรู้จะต้องให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่นักเรียนรวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลได้ ครูต้องเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า ลองปฏิบัติ เนื้อหา

1.2 เตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้ ครูต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่นักเรียน ใบบทความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียนรวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูจัดเตรียมไว้สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้ หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง วางแผนการจัดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่กำหนดไว้ได้ ในแผนการสอนต้องเตรียมการดังนี้

1.3.1 เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้จัดการที่กำหนดบทบาทในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่นักเรียนให้เขาได้ทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

1.3.2 เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด

1.3.3 เตรียมวัดและประเมินผล บทบาทในเตรียมวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ควรวัดให้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ และครอบคลุม ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงานที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะ

2. ขั้นตอนในการ ครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ควรมีลักษณะดังนี้

2.1 ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนพยายามจัดการเรียนการสอนที่ยืดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองเพราะการค้นพบความจริงใดๆ ด้วยตนเองนั้น นักเรียนมักจะจดจำได้ดีและมีความหมายโดยตรงต่อนักเรียน รวมทั้งจดจำได้นาน

2.2 ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม กลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ พูดคุย ปรัชญาหรือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

2.3 ช่วยให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง และมากที่สุดเท่าที่จะทำได้การให้นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำจะช่วยให้นักเรียนเกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา กิจกรรมที่จัดจึงควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้

2.3.1 ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะๆ เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน

2.3.2 มีประเด็นท้าทายให้นักเรียนได้คิดเป็นประเด็นที่ไม่ยาก หรือง่ายเกินไปเหมาะสมกับนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดหรือลงมือกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2.3.3 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.3.4 ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวข้องกับชีวิตและประสบการณ์ความเป็นจริงของนักเรียน

2.4 เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้เกิดผลงานมิใช่มุ่งพิจารณาถึงผลงานแต่อย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

2.5 เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริง และพยายามติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ชั้นประเมินผล ครูผู้สอนต้องดำเนินการวัดผลและประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน วัดและประเมินตามสภาพจริง โดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งการวัดและประเมินผลจากครู และนักเรียนที่เป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรมีบทบาทร่วมวัดผล ประเมินตนเองและประเมินกลุ่มด้วย

ทิศนา ขัมมณี (2542, หน้า 39) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามรูปแบบการสอนโมเดลชิปปาเปลี่ยนบทบาทครูเป็นบทบาทใหม่ดังนี้

1. การเตรียมการ ก่อนที่ครูจะทำการสอนควรมีการเตรียมการล่วงหน้า เช่น ศึกษาหาความรู้จากหลายแหล่ง วิเคราะห์เรื่องที่จะสอน วางแผนการสอนโดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจน เลือกเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมตามขั้นตอนของโมเดลชิปปา และกำหนดวิธีประเมินผลการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับ นักเรียน เครื่องมือประเมินผล และจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรม

2. การดำเนินการสอน ในการดำเนินการสอน ครูควรมีบทบาทหลายประการ เช่น สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นให้นักเรียนสนใจร่วมกิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่เตรียมไว้ ดูแลให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆ แนะนำหรือแก้ปัญหาตามความจำเป็น สังเกตและบันทึกพฤติกรรม กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ให้ความคิดเห็น เพิ่มเติมข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

3. การประเมินผล ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในขณะทำการสอน และหลังการสอน ครูควรมีบทบาท เช่น เก็บรวบรวมผลงานจากแฟ้มสะสมงานและประเมินผลจากการปฏิบัติงานซึ่งเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอนด้วยวิธีที่หลากหลายบทบาทของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา

อัมพา บุษยศิริรักษ์ (2542, หน้า 22 – 24) กล่าวว่า บทบาทของครูและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา

บทบาทครู

1. การเตรียมการสอน

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ

1.2 วางแผนการสอน โดยกำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน เลือกเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมตามหลักชิปปา และกำหนดวิธีประเมินผลการเรียนรู้

1.3 จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน เอกสาร หนังสือ และข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เครื่องมือประเมินผล และจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรม

2. การสอน

2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจร่วมทำกิจกรรม

2.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่เตรียมไว้

2.3 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่างแนะนำหรือแก้ปัญหาตามความจำเป็น

2.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 ให้ความเห็น เพิ่มเติม ข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

3. บทบาทของผู้เรียน

3.1 ทบทวนความรู้เดิม และมีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

3.2 ศึกษาหรือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการกลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง

3.3 สรุปและจัดระเบียบความรู้ ที่ได้สรรค์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดความคงทน และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้สะดวก

3.4 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต การประยุกต์ใช้ช่วยต่อยอดย้ำความเข้าใจ และสร้างความมั่นใจ ให้กับผู้เรียนและยังช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมอีกด้วย ในการดำเนินงานตามบทบาททั้ง 4 ผู้เรียนต้องแสดงพฤติกรรมที่จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

- 1) เข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น
- 2) ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการแสวงหาข้อมูล
- 3) รับฟัง พิจารณา และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ คัดค้าน สนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
- 5) แสดงความสามารถของตนและยอมรับความสามารถของผู้อื่น
- 6) ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ
- 7) เรียนรู้จากกลุ่มและช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

หลักการจัดการเรียนการสอนชิปปา สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางกาย สติปัญญา และสังคม ส่วนการมีส่วนร่วมทางด้านอารมณ์นั้นมีการเกิดควบคู่ไปกับทุกด้านอยู่แล้ว ถ้าผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนก็จะมีลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การสอนแบบร่วมมือ

1. ความหมายของการสอนแบบร่วมมือ

กรมวิชาการ (2543, หน้า 85) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ว่าเป็นการจัดการเรียนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันและมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม เพื่อให้กลุ่มได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2544, หน้า 2) ให้นิยามว่า การเรียนแบบร่วมมือ (cooperative) เป็นวิธีการเรียนที่มีการจัดกลุ่มการทำงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนแรงจูงใจทางการเรียน การเรียนแบบร่วมมือใช้วิธีการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มรวมกันแบบธรรมชาติ แต่เป็นการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้าง ที่ชัดเจน กล่าวคือสมาชิกแต่ละคนในทีมจะมีปฏิสัมพันธ์

กันในการเรียนรู้ และสมาชิกทุกคนจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อที่จะช่วยเหลือและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของสมาชิกในทีม

ทิตานา แชมณี (2547, หน้า 98) นิยามไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือคือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 – 6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

ประทีป เมธาคุณวุฒิ (2544, หน้า 13) ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนการสอนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3 – 5 คน โดยที่สมาชิกอาจมีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันเพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จ

ยุพิน พิพิธกุล (2546, หน้า 166) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริงและในความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ เป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 182) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยทั่วไปมีสมาชิกกลุ่มละ 4 คน สมาชิกกลุ่มมีความสามารถในการเรียนต่างกัน สมาชิกกลุ่มจะมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับการสอน และช่วยเพื่อสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ด้วย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกันคือ เป้าหมายของกลุ่มสลาบิน (Slavin, 1980) และ จอนสัน, และ จอนสัน (Johnson, & Johnson, 1992) ให้ความหมายการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมมือ และช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายกลุ่ม สมาชิกมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม มีการฝึกและใช้ทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกัน ผลงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลงานของสมาชิกแต่ละบุคคลในกลุ่ม สมาชิกต่างได้รับความสำเร็จร่วมกัน

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน มีการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 3 – 6 คน ซึ่งมีความสามารถแตกต่างกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ สมาชิกต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละคน คือความสำเร็จของ

กลุ่ม ซึ่งรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการหลัก ๆ ได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัล

2. ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544, หน้า 40) ให้นิยามว่า การเรียนแบบร่วมมือมีความสำคัญต่อนักเรียนดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกทุกคน เพราะทุกคนร่วมมือในการทำงานของกลุ่ม และทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน

2. สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น และลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

3. ส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือกัน เช่น นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือ นักเรียนที่ไม่เก่ง ทำให้นักเรียนที่เก่งเกิดความภูมิใจ รู้จักเสียสละเวลา ส่วนคนที่ไม่เก่งเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนที่ให้การช่วยเหลือ

4. ส่งเสริมให้รู้จักคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจเลือก เพราะมีการร่วมคิด เกิดการระดมความคิด นำข้อมูลมาพิจารณาร่วมกัน

5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเข้าใจกันและกัน อีกทั้งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

อาเธอร์ (Arther, 1993, pp. 101 - 102) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาได้เป็นอย่างดี

2. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลแนวทางในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาจะได้แนวคิด/วิธีทำในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและช่วยให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้นการอภิปรายกันในกลุ่มจะช่วยให้ นักเรียนสามารถตรวจสอบขั้นตอน วิธีการแก้ปัญหาตลอดจนแนวคิดและคำตอบของกลุ่มอย่างมีเหตุผลพื้นฐานของนักเรียนหลายคนช่วยทำความเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าคนเดียวและจะทำให้นักเรียนคนอื่น ๆ เข้าใจในขั้นตอนการแก้ปัญหาจากเพื่อนได้รวดเร็วด้วยภาษาของตนเอง

3. ช่วยส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้ถึงขั้นตอนของการแก้ปัญหาจากกันละกัน

4. ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคมและทักษะการสื่อสาร

สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสำคัญสำหรับนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ได้ดี โดยเฉพาะการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จะช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงออกในด้านการคิดมาก

ขึ้นสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นการฝึกทักษะทางสังคมที่จำเป็นสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทฤษฎี/แนวคิดของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่มีเทคนิควิธีที่หลากหลาย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ของ สกินเนอร์ (Skinner) การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่มีเทคนิควิธีที่หลากหลาย ซึ่งกันและกัน สมาชิกจะได้รับมอบหมายหน้าที่ทุกคน และยึดหลักว่าความสำเร็จของตนเองคือความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้นในการทำงานจะต้องมีการให้กำลังใจกัน อาจเป็นคำชมเชย รางวัล เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนทำงานให้ดีที่สุด เพื่อผลสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งการดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากวิธีการปรับพฤติกรรม (behavior modification) ซึ่งมีแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้วางเงื่อนไขแบบการกระทำ (operant conditioning) มีแนวคิดว่าการกระทำใดๆ ที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกส่วนการกระทำใดๆ ที่ไม่ได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะลดลงและหายไปที่สุด

ในการเรียนแบบร่วมมือนั้น การให้ความสนใจ การยอมรับ การให้คำชมเชย จากกลุ่มเพื่อน จะเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมาก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นมักจะมีธรรมชาติรวมกลุ่มเชื่อและทำตามกลุ่มมากกว่าครู การฝึกให้กลุ่มเพื่อนกล่าวคำชมเชย การยอมรับ และการให้ความสนใจ รูปแบบกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นทั้งผู้สอน ซึ่งจะได้แสดงความสามารถได้เต็มศักยภาพ ขณะเดียวกันก็เป็นผู้รับฟัง และการให้การยอมรับ ชมเชยผู้พูด จะมีผลต่อความรู้สึกของผู้กำลังทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และ ขณะที่รับฟังการสอน ก็มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ ในด้านการประมวลผล การให้รางวัล การมอบเกียรติบัตร สำหรับกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก ก็จะเป็นตัวกระตุ้นให้มีการแสดงพฤติกรรมได้ต่อไป

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เหมือนกับการอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่ง ซึ่งการทำงานแบบร่วมมือจะสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันเรียนรู้ซึ่งกันและกันและมีการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว ซึ่งในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมโดยเบนดูรากล่าวว่า คนเราเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราอยู่เสมอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสังเกต (observation learning) หรือการเรียนแบบจากตัวแบบ (ประสาธ อิศรปริดา, 2538, หน้า 28) ซึ่งตัวแบบสามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน และตัวแบบจะทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม โดยตัวแบบอาจเป็นบุคคลจริงๆ (live mode) หรือตัวแบบสัญลักษณ์ (symbolic) ก็ได้ (ทิตนา เขมมณี, 2541, หน้า 234)

ดังนั้นการเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ การให้ความช่วยเหลือร่วมมือกัน ทั้งการมีน้ำใจ เมตตากรุณา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักการเกรงใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา พฤติกรรมเหล่านี้จะมีการเลียนแบบเกิดขึ้นใน

ห้องเรียน หรือด้านการสอนที่เรียกว่าเพื่อนช่วยเพื่อน ทุกคนจะเห็นภาพของการสอนของเพื่อน ๆ หากตนเองรู้สึกประทับใจเพื่อนคนใดคนหนึ่ง ก็จะนำมาเลียนแบบ โดยสังเกตจากพฤติกรรมจากเพื่อน ซึ่งจะมีการจดจำใส่ใจและแสดงตามตัวแบบ นอกจากนี้การได้มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่ม ยังทำให้ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนเพื่อนร่วมชั้น วิชาที่เรียน ครูผู้สอน อันจะส่งผลดีในต่อไปในอนาคต

3. ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถเฉพาะตัวและศักยภาพของตนเองร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ โดยสมาชิกต่างตระหนักว่าแต่ละคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มได้ร่วมคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวของเขาเอง การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น จะทำให้เขาเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเอง รู้จักตัวเอง ซึ่งโดยธรรมชาติของคนแล้วล้วนต้องการการยอมรับจากผู้รับจากผู้อื่น จากคนในสังคม และต้องการแสวงหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งมาสโลว์มองว่าเด็กมีธรรมชาติ พร้อมทั้งจะศึกษาสำรวจสิ่งต่างๆ คนทุกคนมีแรงภายในที่จะไปถึงสภาพที่เรียกว่าการรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่แท้จริง หรือต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเอง ซึ่งหมายถึงการยอมรับตนเองทั้งในส่วนบกพร่อง และส่วนดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง ซึ่ง ประสาท อิศรปริดา (2538, หน้า 310-312) กล่าวว่าความต้องการ คือสภาวะที่เกิดจากความไม่สมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ ความต้องการของคนมักไม่ได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์ เมื่อได้รับการตอบสนองตอบระดับหนึ่งก็จะเกิดความต้องการมากขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

จากแนวคิดทฤษฎีของมาสโลว์ แสดงว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการจะสนองความต้องการให้ตนเอง และความต้องการจะได้รับการตอบสนองก็ต่อเมื่อความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอก่อน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนโดยการนำทฤษฎีมาใช้นั้นคือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อมๆ กัน คือ ความรู้ (cognitive) ด้านอารมณ์ ความรู้สึก (affective) และด้านทักษะ (psychomotor) ซึ่งหมายความว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด การใช้เหตุผล มีความชื่นชมหรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

โดยเฉพาะผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเอง ครูเป็นเพียงผู้จัดเตรียมสื่อ หรือเป็นผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนแบบร่วมมือ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่ม โดยสมาชิกจะเป็นผู้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งสมาชิกทุกคนจะมีโอกาสแสดงความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อกลุ่ม

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory)

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่เน้นการช่วยเหลือ ร่วมกันคิดแก้ปัญหา นั่นคือให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ค้นหาความรู้ด้วยตนเองจนเกิดความรู้ความเข้าใจ จากลักษณะดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เพราะการที่ผู้เรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์

กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว จะทำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม และมีการพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ จนสามารถคิดในสิ่งที่เป็นามธรรมได้ ซึ่ง สุรางค์ โคว์ตระกูล (2537, หน้า 34-35) กล่าวว่า แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมองว่าคนเราทุกคนเกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยธรรมชาติพร้อมที่จะกระทำก่อน (action)

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนของเพียเจต์ (Piaget) จึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถทำสิ่งใหม่ มิใช่แต่เป็นผู้คอยลอกเลียนแบบผู้อื่น ต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประดิษฐ์ และค้นคว้าแสวงหาคำรู้ ต้องการกระตุ้นให้มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ รู้จักพิสูจน์สิ่งต่างๆ ไม่ยอมเชื่ออะไรง่ายๆ และต้องการผู้เรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้นพยายามแสวงหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งส่วนหนึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และอีกส่วนหนึ่งโดยครูเป็นผู้จัดให้ จากเป้าหมายของเพียเจต์ (Piaget) สอดคล้องกับการจัดการเรียนแบบร่วมมือที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พูดคุย อภิปราย ชักถามกัน ส่งเสริมให้ได้พัฒนาความคิด ได้ศึกษาค้นคว้าทำงาน และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ มี 5 ประการ ซึ่งถ้าขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง จะเป็นการทำงานกลุ่ม (group work) จะไม่เป็นการเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) ซึ่ง วรรณทิพา รอดแรงคำ (2541, หน้า 141-144) กล่าวว่าองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือประกอบด้วย

1. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (face-to-face interaction) เป็นการจัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม ในลักษณะคละกันทั้งเพศ อายุ ความสามารถ ความสนใจ หรืออื่นๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนและความสำเร็จของกันและกันโดยการช่วยเหลือสนับสนุน กระตุ้น ยกย่อง ความมานะพยายามของกันและกัน การปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีผลตามมาคือ

1.1 มีกิจกรรมทางปัญญา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดขึ้นโดยผู้เรียนอธิบายว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร หรืออธิบายว่าสิ่งที่เรียนอยู่ในปัจจุบันเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนมาแล้วอย่างไร

1.2 ลักษณะและรูปแบบทางสังคม มีโอกาสเกิดขึ้นได้จากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบกับกลุ่มเพื่อน เหตุผลและข้อสรุปที่แสดงออกมีอิทธิพลต่อกัน เพิ่มรูปแบบทางสังคมเพิ่มการสนับสนุนของเพื่อนและเพิ่มรางวัล

1.3 มีการตอบสนองด้วยคำพูด ที่ไม่ใช่คำพูดของสมาชิกคนอื่นนอกกลุ่มซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับให้กับสมาชิกในกลุ่ม

1.4 ปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้งานสำเร็จ และเมื่องานเสร็จก็จะทำให้สมาชิกแต่ละคนได้ความรู้

2. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน ที่จะช่วยให้กลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลสูงที่สุดในการทำงาน (individual accountability / personal responsibility) เกิดขึ้นเมื่อมีการประเมินการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพราะการประเมินจะย้อนกลับไปให้กับกลุ่มและให้กับผู้เรียน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนแต่ละคนแสดงความรับผิดชอบต่องาน โดยครูจะต้อง

2.1 ประเมินว่าสมาชิกของกลุ่มช่วยเหลืองานของกลุ่มอย่างน้อยแค่ไหน

2.2 ให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนแต่ละคนและกับกลุ่ม

2.3 ไม่ให้สมาชิกกลุ่มทำงานซ้ำซ้อนกัน

2.4 ทำให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนรับผิดชอบต่องาน โดยดูจากคะแนนสอบของผู้เรียนแต่ละคน หรือสุ่มเลือกถามคนใดคนหนึ่งของกลุ่ม

3. ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือทักษะทางสังคม (cooperative social) ผู้เรียนต้องใช้ทักษะความร่วมมือในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ ทักษะการสื่อความหมาย สามารถสื่อความได้อย่างแม่นยำ ไม่กำกวม การแบ่งปัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือกัน

4. ความสัมพันธ์กันในทางบวก (positive interdependence) เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเกิดการรับรู้ที่ตัวเองต้องทำงานร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ของกลุ่ม จนเกิดความรู้สึกว่าความสำเร็จของแต่ละคนขึ้นอยู่กับความสำเร็จของกลุ่ม

5. กระบวนการกลุ่ม (group processing) เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มอภิปรายถึงประสิทธิภาพของความสำเร็จในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการกลุ่มจะสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานของกลุ่ม

ดังนั้น การเรียนแบบร่วมมือ ไม่ได้หมายถึงการจัดผู้เรียนมานั่งทำงานเป็นกลุ่มเท่านั้น แต่สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ จะแตกต่างการเรียนเป็นกลุ่มเดิม

5. ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ

ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ ไม่ว่าจะใช้เทคนิคใดก็ตาม จะมีลำดับขั้นตอนในการเรียนที่คล้ายกัน คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นทำงานกลุ่ม ขั้นตรวจสอบผลงาน ขั้นสรุป และประเมินผล การทำงานกลุ่ม ซึ่ง อรพรรณ พรสีมา (2540, หน้า 65-66) ได้อธิบายขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม กิจกรรมในขั้นเตรียมประกอบด้วย ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดกลุ่มเรียน แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละ 4 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน การฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับกลุ่ม

2. ชั้นกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนที่เรียนรู้กันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนจะมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มในขั้นนี้ครูจะกำหนดให้ผู้เรียนใช้เทคนิคต่างๆ ในการทำกิจกรรม

3. ชั้นการตรวจสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบ

4. ชั้นสรุปบทเรียน และประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียนถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม ครูและผู้เรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม และพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน อะไรคือสิ่งที่ยังต้องปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กรมวิชาการ (2543, หน้า 86) สรุปขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนและการทำงานร่วมกัน
2. สอนหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการจะสอน
3. จัดกลุ่มผู้เรียน มอบหมายงาน
4. ผู้เรียนเรียนรู้ ทำงานร่วมกัน โดยใช้ทั้งทักษะการทำงานกลุ่มและทักษะทาง

สังคม

5. ตรวจสอบผลงานและทดสอบ
6. สรุปผลงานผลการทดสอบของกลุ่มและเสริมแรง
7. สรุปบทเรียน

สรรเพชญ อีสริยวัชรกร (2546, หน้า 452) สรุปขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้

ดังนี้

1. ชั้นเตรียม ประกอบด้วย ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 2-6 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม แจกวัตถุประสงค์ของบทเรียน และทำกิจกรรมร่วมในกลุ่ม และการฝึกฝนทักษะพื้นฐานจำเป็นสำหรับทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ชั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน และนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูลและมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

3. ชั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ในขั้นนี้ครูอาจกำหนดให้นักเรียนใช้เทคนิคต่างๆ เช่น แบบ JIGSAW, TGT, TAI, GT, LT, CIRC เป็นต้น ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เทคนิคที่ใช้แต่ละครั้งจะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์

ในการเรียนแต่ละเรื่องในการเรียนครั้งหนึ่ง ๆ อาจต้องใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือหลาย ๆ เทคนิคประกอบกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบความรู้

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายเพิ่มเติม ครูและผู้เรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มและพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

อารมณ์ ใจเที่ยง (2550, หน้า 122-123) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์ของบทเรียน

1.2 ผู้สอนจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณไม่เกิน 6 คน มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน ผู้สอนแนะนำวิธีการทำงานกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน บอกปัญหาหรืองานที่ต้องการให้กลุ่มแก้ไขหรือคิดวิเคราะห์ หาคำตอบ

2.2 ผู้สอนแนะนำแหล่งข้อมูล ค้นคว้า หรือให้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการคิดวิเคราะห์

2.3 ผู้สอนมอบหมายงานที่กลุ่มต้องทำให้ชัดเจน

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

3.1 ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ทุกคนร่วมรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น การจัดกิจกรรมในขั้นนี้ ครูควรใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนา คู่ตรวจสอบ คู่คิด ฯลฯ

3.2 ผู้สอนสังเกตการณ์ทำงานของกลุ่ม คอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ความกระจ่างในกรณีที่ผู้เรียนสงสัยต้องการความช่วยเหลือ

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ขั้นนี้ผู้เรียนจะรายงานผลการทำงานกลุ่มผู้สอนและเพื่อนกลุ่มอื่นอาจซักถามเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจน เพื่อเป็นการตรวจสอบผลงานของกลุ่มและรายบุคคล

5. ชั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ชั้นนี้ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ผู้สอนควรช่วยเสริมเพิ่มเติมความรู้ ช่วยคิดให้ครบตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มทั้งส่วนที่เด่นและส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไข

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชั้นเตรียม 2) ชั้นสอน 3) ชั้นกิจกรรมกลุ่ม 4) ชั้นการตรวจสอบผลงานและทดสอบ 5) ชั้นสรุปบทเรียน และประเมินผลการทำงานกลุ่ม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชินินทร์ชัย อินทிரารัตน์, และคนอื่นๆ (2540, หน้า 5) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นความสำเร็จในด้านความรู้ทักษะสมรรถภาพต่างๆ ของสมองหรือมวลประสบการณ์ ทั้งปวงของบุคคลที่ได้รับการเรียนการสอนหรือผลงานที่นักเรียนได้จากการประกอบกิจกรรมส่วนหนึ่ง เช่น นักเรียนท่องสูตรเคมีในช่วงเวลาหนึ่ง นักเรียนคนนั้นสามารถจำได้เท่าใด ก็ถือว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในสูตรเคมีสูตรนั้นมากเท่านั้น

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2543, หน้า 37) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมด้านความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลเป็นสมรรถภาพทางด้านสมองหรือสติปัญญาของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 29) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือประมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับการเรียนการสอนทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆของสมรรถภาพสมอง

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2545, หน้า 96) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ด้านความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลเป็นสมรรถภาพทางด้านสมองหรือสติปัญญาของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

ไพศาล หวังพาณิชย์ (2543 หน้า 137) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (academic achievement) หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และประสบการณ์เรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือเกิดจากการสอบ จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าใด มีความสามารถชนิดใด

นฤมล คงขุนเทียน (2546, หน้า 11) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการฝึกอบรมสั่งสอน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ดังนั้น จึงถือว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ผลผลิตที่สำคัญของการเรียน

การสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นกิจกรรมหลักในกระบวนการเรียนการสอนของครู

กู๊ด (Good, 1973, p. 6) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง การเข้าถึงความรู้สึกรู้สึกหรือพัฒนาทักษะทางการเรียน ซึ่งโดยปกติพิจารณาจากคะแนนสอบ การฝึกอบรม หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้หรือทั้งสองอย่าง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความสำเร็จ ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนหลังจากเรียนรู้นั้นในเรื่องนิทานคติธรรม และการวิเคราะห์ข้อคิดจากนิทานคติธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยใช้วิธีการสอนตามรูปแบบชิปปากับการสอนแบบร่วมมือที่วัดได้จากความสามารถของนักเรียนในการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545, หน้า 96) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (paper and pencil test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิดคือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย (subjective or essay test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถาม หรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (restricted response type) ผู้สอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอน วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 53) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (criterion referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (norm referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดี เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

รวีวรรณ ศรีศรีรามครัน (2545, หน้า 242 - 245) กล่าวว่าประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นิยมใช้รูปแบบในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ประเมินผลเพื่อวินิจฉัย นิยมใช้ก่อนสอน เพื่อประเมินและวินิจฉัยความสามารถของผู้เรียน ความสนใจ ทศนคติ ความคิดเห็น หรือทักษะของผู้เรียน

2. ประเมินผลย่อยระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลความรู้ ความสามารถ ทักษะของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบผลการประเมิน เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาผลของความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และอีกจุดประสงค์หนึ่งเพื่อให้ผู้สอน ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาความสนใจและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน

3. ประเมินผลรวมเมื่อสิ้นสุดการเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้เรียน ด้านความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาวิชา ทักษะ ความสามารถในด้านต่างๆ โดยให้ทำแบบทดสอบ การเขียนตอบ เป็นการพิจารณาขั้นสุดท้าย รวมทั้งการใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการให้คะแนนเพื่อพิจารณาระดับความสามารถ สามารถใช้ผลการประเมิน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน วิเคราะห์แบบทดสอบที่ใช้ว่ามีค่าความยากง่าย เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่

สมนึก ภัททวิทยธิ (2546, หน้า 73-83) กล่าวว่า ประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือแบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเภทที่ครูสร้าง มีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (subjective or test) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้สึกรู้สึกและข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด (true – false test) คือข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม

3. ข้อสอบแบบเติมคำ (completion test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

4. ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ (short answer test) ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำ

เป็นประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5. ข้อสอบแบบจับคู่ (matching test) เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่ง โดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่าแต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยีน) จะคู่กับคำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (multiple choice test) คำถามแบบเลือกตอบโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (stem) กับตัวเลือก (choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเดียวจากตัวเลือกอื่นๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่ดี นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน ดูเผินๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า แบบทดสอบที่ใช้ในปัจจุบันมีหลายประเภทในการเลือกนำแบบทดสอบประเภทใดมาใช้ ควรเลือกแบบทดสอบให้ถูกต้องเหมาะสมกับสิ่งที่ผู้สอนต้องการ ในการจำแนกประเภทของแบบทดสอบ ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจและเลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยการจำแนกแบบทดสอบสามารถทำได้หลายแบบขึ้นอยู่กับผู้จำแนกว่าจะยึดถืออะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก

3. องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กัญญา ลินทรตันศิริกุล (2540, หน้า 292-298) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียน ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณลักษณะทางด้านร่างกาย ความสามารถทางสมอง ความคิด ความคงทน ความสนใจ และเจตคติ
 2. เนื้อหาวิชา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ความยาก น่าสนใจ และมีประโยชน์
 3. สิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ท่าเลที่ตั้ง บรรยากาศ และสภาพอากาศ
 4. วิธีการสอน ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น เทคนิควิธีการ ขั้นตอนการนำเสนอเรื่อง และความเข้าใจในวิธีการสอน
 5. ครูผู้สอน ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษา สถานภาพ อารมณ์ เพศ และอายุ
- เพรสคอตต์ (Prescott, 1961, pp. 14-16) ได้ใช้ความรู้ทางชีววิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และการแพทย์ ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนและสรุปผลการศึกษาว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนมีดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางกาย ข้อบกพร่องทางร่างกายและบุคลิกท่าทาง

2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูกๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว

3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน

4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติของนักเรียน

6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

แครร์รอล (Carroll, 1963, pp.723-733) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีต่อระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยการนำเอาครู นักเรียน และหลักสูตรมาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยเชื่อว่าเวลาและคุณภาพของการสอนมีอิทธิพลโดยตรงต่อปริมาณความรู้ที่นักเรียนจะได้รับ

บลูม (Bloom, 1976, p. 139) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีอยู่ 3 ตัวแปร คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้และความคิด หมายถึง ความรู้ความสามารถ และทักษะต่างๆของผู้เรียนที่มีมาก่อน

2. คุณลักษณะทางจิตใจ หมายถึงแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียน เกิดความอยากเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ได้แก่ความสนใจในวิชาที่เรียน เจตคติต่อเนื้อหาวิชา การยอมรับความสามารถของตนเอง

3. คุณภาพของการเรียนการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่นักเรียนจะได้รับ ได้แก่คำแนะนำการปฏิบัติ และแรงเสริมของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะของครู องค์ประกอบทางครอบครัว องค์ประกอบทางโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ตัวนักเรียน

4. ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างไว้ ดังนี้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529, หน้า 46) กล่าวว่า หลักเบื้องต้นในการสร้างข้อสอบให้มีคุณภาพมีอยู่สองประการ คือ การทราบคุณลักษณะของข้อสอบที่ดีและทราบคุณลักษณะที่

จำเป็นของผู้เขียนข้อสอบที่ดี องค์ประกอบ 2 ประการนี้จะเป็นพื้นฐานในการเตรียมตัวของครูให้สามารถสร้างข้อสอบที่มีคุณภาพดีได้

พิชิต ฤทธิจรรยา (2545, หน้า 96) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร และสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
3. กำหนดชนิดข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง
4. เขียนข้อสอบ
5. ตรวจทานข้อสอบ
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2545, หน้า 179) กล่าวถึง กรรมวิธีในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมด ที่จะทำการทดสอบด้วย

2. กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน

3. เตรียมตารางเฉพาะหรือผังของแบบสอบ เพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วนและพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้น กระชับรัดกุมและมีความชัดเจน

4. สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

วิล ทองแผ่ (2545, หน้า 142 – 147) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการสร้างข้อสอบ ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดชนิดข้อสอบ

2. การเขียนข้อสอบ

3. การตรวจทานข้อสอบ

4. การจัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง

5. การทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ

6. การจัดทำฉบับจริง

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนการสร้างข้อสอบ
2. เขียนข้อสอบ
3. ตรวจสอบ ตรวจสอบข้อสอบ
4. พิมพ์ข้อสอบฉบับทดลอง
5. ทดลองใช้ข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
6. จัดทำข้อสอบฉบับจริง

เจตคติต่อการเรียน

1. ความหมายของเจตคติ

ชาติชาย พิทักษ์ชนาคม (2544, หน้า 96) กล่าวว่า เจตคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวอาจจะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ สภาพการณ์ เหตุการณ์ เป็นต้น เมื่อเกิดความรู้สึกบุคคลนั้นจะมีการเตรียมพร้อมเพื่อมีปฏิกิริยาตอบโต้ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งตามความรู้สึกของตนเอง

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545, หน้า 138) กล่าวว่า เจตคติ เป็น สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 321) เจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2547, หน้า 75) ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือความคิดใดก็ตามในลักษณะของการประเมินค่า ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมนี้ต้องคงอยู่นานพอสมควร ซึ่งคำว่าประเมินค่าในคำนิยามของเจตคตินี้ หมายถึง ความรู้สึกของคนเราที่มีไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือไม่ดีต่อสิ่งที่เป็นเป้าหมายของเจตคติ เมื่อคนเรามีเจตคติต่อเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตาม หมายความว่าเราต้องรู้สึกรัก ชอบ เกลียด กลัว ดี เลว ฯลฯ ต่อสิ่งนั้น

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2549, หน้า 223) กล่าวถึงเจตคติว่า เป็นความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้น จูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุน หรือต่อต้าน ชอบ หรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น

ครุซ (Cruze, 1974, p. 96) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยก็ได้และเจตคติเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ

ออสแคมป์ (Oskamp, 1977, p. 35) กล่าวว่า เจตคติ เป็นการเตรียมพร้อม ความพร้อมในการกระทำ ความลำเอียงทางสภาพร่างกาย ความคงทน การเรียนรู้มาแล้ว และการประเมิน

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ของนักเรียนแต่ละบุคคลที่มีการเรียนภาษาไทยเรื่องคำสรรพนาม หลังจากเรียนโดยใช้วิธีการ สอนตามรูปแบบชิปปากกับการสอนแบบร่วมมือ อาจเป็นความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบเห็น ความสำคัญหรือไม่เห็นความสำคัญ เห็นประโยชน์หรือไม่เห็นประโยชน์ ประเมินได้จากแบบวัด เจตคติต่อการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ลักษณะที่สำคัญของเจตคติ

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2549, หน้า 223 – 224) กล่าวว่า เจตคติมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ และความรู้สึกของบุคคล ในการวัดเจตคติจึง ต้องถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาจะไม่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (fact)

2. เจตคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะมีการแสดงออกอย่างมีทิศทาง (direction) ว่าไปทางบวกหรือทางลบ และมีปริมาณของความรู้สึก หรือระดับความเข้มข้น (intensity) ตาม แนวของทิศทางตั้งแต่บวกน้อยๆ จนถึงบวกมากๆ หรือตั้งแต่ลบมากๆ จนถึงลบน้อยๆ ดังนั้น การวัดเจตคติจึงทำให้ทราบทั้งทิศทางและระดับความเข้มข้นของเจตคติ

3. เจตคติของบุคคล เกิดจากการเรียนรู้มากกว่ามีมาเองแต่กำเนิด ถ้าเรารู้ว่า สิ่งใดมีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้าเรารู้ว่าสิ่งใดไม่มีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อ สิ่งนั้น ถ้าสิ่งใดบุคคลไม่เคยรู้จักไม่เคยเรียนรู้เลยก็จะไม่เกิดเจตคติต่อสิ่งนั้น

4. เจตคติของบุคคลมีความคงเส้นคงวา (consistency) ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงได้ ง่าย ๆ เป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างคงที่ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาเกิด การเรียนรู้ต่อสิ่งนั้น

5. เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัด หรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็น การวัดทางอ้อม (indirect observation) โดยใช้แบบวัดเจตคติเป็นสิ่งเร้าให้ผู้ที่ถูกวัด เจตคติ แสดงพฤติกรรมออกมาด้วยการตอบแบบวัดเจตคติแล้วแปลความหมายของผลการวัดนั้น

สรุปได้ว่าเจตคติมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ซึ่งมี การเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขเป็นความรู้สึกที่สามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง คือ ทิศทางบวก และทิศทางลบ

3. องค์ประกอบของเจตคติ

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 81) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบ ที่สำคัญของ เจตคติไว้ 3 ประการ คือ

1. ด้านสติปัญญา (cognitive component) ประกอบด้วยความรู้ ความคิด และ ความเชื่อที่ผู้นั้นมีต่อเป้าเจตคติ

2. ด้านความรู้สึก (affective component) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของคนใดคนหนึ่งที่มีต่อเป้าเจตคติว่ารู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น พอใจหรือไม่พอใจ หลังจากการสัมผัสหรือรับรู้เป้าเจตคติแล้ว สามารถแสดงความรักโดยประเมินได้ว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี

3. ด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นแนวโน้มของการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรม เจตคติเป็นพฤติกรรมซ่อนเร้น ในขั้นนี้เป็นการแสดงแนวโน้มของการกระทำต่อเป้าเจตคติเท่านั้นยังไม่แสดงออกมาจริง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 241-242) ได้กล่าวถึงเจตคติว่า โดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (cognitive component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (affective component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว จากองค์ประกอบทั้งสองด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน เจตคติบางอย่างจะประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจมาก แต่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์น้อย แต่เจตคติบางอย่างก็มีลักษณะตรงกันข้าม ตัวอย่างเช่น เจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษจะมีองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจสูง แต่มีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ต่ำ ส่วนเจตคติทางนิยมแฟชั่นเสื้อผ้าจะมีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์สูง แต่องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ำ ด้วยเหตุนี้จึงอยู่ที่ครูจะเน้นองค์ประกอบด้านใดเป็นสำคัญ และเหมาะกับธรรมชาติการเรียนรู้

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกออกมา จะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ เช่น คนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อศาสนาก็จะไม่สนใจเข้าวัดฟังธรรม หรือผู้ที่มีเจตคติต่อการเรียนดีก็จะมาพยายามที่จะเรียนให้ดี และเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543, หน้า 349) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ ซึ่งประกอบกันเป็นเจตคติของบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้สึก (affective component) การที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร เช่น ชอบหรือไม่ชอบ อะไรก็ตามจะต้องขึ้นกับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้สึก เพราะความรู้สึกจะบ่งชี้ว่าชอบหรือไม่ชอบ เช่น ความรู้สึกชอบเป็นครู หรือไม่ชอบเป็นครู เป็นต้น

2. ด้านความรู้ (cognitive component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไรจะต้องอาศัยความรู้ หรือประสบการณ์ที่เคยรู้จักหรือเคยรับรู้มาก่อน มิฉะนั้นบุคคลไม่อาจจะกำหนด

ความรู้สึก หรือทำที่ว่าชอบหรือไม่ชอบก็ได้ เช่น บุคคลที่จะบอกว่าชอบเป็นครู หรือไม่ชอบเป็นครูนั้นจะต้องทราบเสียก่อนว่า ครูมีบทบาทอย่างไร มีรายได้เท่าไร และจะก้าวหน้าเพียงใด มิฉะนั้นไม่อาจบอกถึงเจตคติของตนได้

3. ด้านพฤติกรรม (behavior component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร ให้สังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรม ถึงแม้ว่า พฤติกรรมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของเจตคติ แต่ยังมี ความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เพราะในบางครั้ง บุคคลจะกระทำไปโดยขัดกับความรู้สึก เช่น ยกมือไหว้ และกล่าวคำว่าสวัสดิ แต่ในความรู้สึกจริง ๆ นั้น อาจมิได้เลื่อมใสศรัทธาเลยก็ได้ เจตคติมีผลกระทบต่อพฤติกรรมมนุษย์ ถ้ามนุษย์เจตคติเชิงบวกจะแสดงพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในทางตรงข้าม ถ้ามนุษย์มีเจตคติเชิงลบ อาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและทำลายได้

แมคกายร์ (Mc Guire, 1996, pp. 155 – 156) ได้อธิบายองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ส่วน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า

3. องค์ประกอบด้านการกระทำ เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเรานั้นๆ ในทิศทางใดทางหนึ่ง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก ด้านการกระทำ ซึ่งมีทั้งชอบ และไม่ชอบต่อสิ่งที่มากระทบ

4. ประโยชน์ของเจตคติ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549, หน้า 20) ได้สรุปประโยชน์ของเจตคติไว้ ดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

2. ช่วยให้มีการเข้าข้างตนเอง (self-esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา

3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งมีปฏิริยาโต้ตอบหรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปนั้นส่วนมากจะทำให้เกิดความพอใจมาก หรือเป็นบ่าเห็นจรรยาวัธจากสิ่งแวดล้อม

4. ช่วยให้เห็นแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าเจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

5. เตรียมบุคคลเพื่อพร้อมต่อการปฏิบัติการ

6. ช่วยให้ผู้บุคคลได้คาดคะเนล่วงหน้าว่าอะไรจะเกิดขึ้น

7. ทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จตามหลักชัยที่วางเอาไว้

เอนก สุวรรณบัณฑิต, และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ (2548, หน้า 135) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเจตคติไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เราเตรียมพร้อมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อความสำเร็จในกิจกรรมนั้นๆ
2. ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ ทั้งนี้เพราะเจตคติเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ
3. ทำให้ทราบหรือรูผลล่วงหน้าว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะมีผลเป็นอย่างไรถ้าบุคคลนั้นๆ มีเจตคติอย่างนั้นอะไรจะเกิดขึ้น
4. ช่วยให้เราสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ และสามารถหาสิ่งอื่นหรือสิ่งที่นำความพึงพอใจมาทดแทนได้

5. ชนิดของแบบวัดเจตคติ

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2542, หน้า 66-93) ได้กล่าวถึง ชนิดของแบบวัดเจตคติไว้ 3 แบบ คือ แบบของเทอร์สโตน แบบของลิเคิร์ท และแบบของออสกูด ดังนี้

1. แบบของเทอร์สโตน (Thurstone' s scale) แบบวัดเจตคติของเทอร์สโตนประกอบด้วย คำถามจำนวนมากเพื่อวัดเจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ระดับของเจตคติหรือความรู้สึกตามแบบของเทอร์สโตน แบ่งออกเป็น 11 ระดับ (scale) เริ่มจากระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (11) ระดับกลางเป็นความรู้สึกไม่แน่ใจ (6) หรืออีกนัยหนึ่ง ความรู้สึกในทางลบมีระดับ 1-5 ความรู้สึกกลางมีระดับ 6 ความรู้สึกในทางบวกมีระดับ 7-11 แต่ละข้อจะมีค่าระดับเจตคติประจำข้อ (scale value : s) ซึ่งได้มาจากการตัดสินของกลุ่มผู้ตัดสิน ซึ่งมีจำนวนประมาณ 50-100 คน การตอบผู้ตอบเลือกข้อความที่เห็นด้วยมากที่สุด จำนวนข้อตามที่กำหนดให้เลือก ผู้ตอบได้คะแนนตามค่า s ของข้อที่เลือก

วิธีสร้างแบบวัดตามแบบของ เทอร์สโตน (Thurstone)

- 1) รวบรวมข้อความต่างๆ นี้ มีทั้งความรู้สึกที่ดีและไม่ดีต่อเรื่องที่จะถาม ซึ่งมาจากหลายแหล่ง เช่น ผลงานที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว คำบอกเล่าและสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยลักษณะของข้อความจะมีลักษณะคือ เป็นข้อความที่เป็นความคิดเห็น โต้เถียงได้ แต่ละข้อความเกี่ยวข้องกับเจตคติที่กำลังศึกษา ดีความได้แง่เดียวและมีความสมบูรณ์ ชัดเจน สั้น และไม่ซับซ้อน

- 2) ประเมินข้อความว่า ข้อความใดจะอยู่ในตำแหน่งใดใน 11 ช่วง โดยใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน (ประมาณ 50 คน) ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่จะวัดเจตคติในเรื่องนั้นๆ

- 3) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่ามัธยฐาน (median) โดยการนำผลมาเรียงจากมากไปน้อยแล้วดูค่าที่อยู่ตรงกลาง

- 4) เมื่อได้ข้อความตามต้องการแล้วให้นำเรียงข้อความใหม่แบบสุ่ม หรือถ้ามีข้อความมากให้ทำเป็นแบบสอบถามคู่ขนาน

2. แบบของลิเคิร์ต (Likert 's Scale) แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต ประกอบด้วย ข้อคำถามที่แสดงเจตคติ หรือความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวก ในแบบวัดจะต้องประกอบไปด้วยทั้งข้อคำถามทางบวกและทางลบในจำนวนพอๆ กัน ระดับเจตคติตามแบบของลิเคิร์ตนิยมแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (scale) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถ้าเป็นข้อความทางบวกจะมีคะแนน 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) ถ้าเป็นข้อความทางลบจะมีคะแนน 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) การแปลผลให้รวมคะแนนทั้งหมดของแบบวัด ถ้ามีคะแนนสูง แสดงว่ามีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางบวก

วิธีสร้างเครื่องวัดตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert)

1) รวบรวมข้อความที่ต้องการให้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นข้อความที่บ่งบอกทัศนคติและระดับของความรู้สึก

2) ไม่เป็นข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง (fact) เกี่ยวกับเรื่องนั้น เพราะผู้ตอบจะเห็นด้วยเสมอ ทำให้ไม่ทราบความรู้สึกของผู้ตอบ

3) กำหนดประเด็นและสร้างคำถามโดยใช้ภาษาที่เด่นชัด ไม่มีความหมายกำกวม มีความหมายเดียวในหนึ่งข้อความหรือหนึ่งประโยค

4) ข้อความหนึ่งๆ ควรถามความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว เพราะถ้าถามหลายความคิดเห็นในข้อความเดียวกัน จะทำให้ยากต่อการแสดงความคิดเห็น

5) ควรมีข้อความที่ถามทั้งด้านบวกและด้านลบและควรหลีกเลี่ยงข้อความที่ไม่อาจแสดงความคิดเห็นได้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วัด

6) ข้อความที่ถาม สามารถวิพากษ์วิจารณ์ (debate) ได้ เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นทั้งในทางเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำบางคำ เช่น เสมอทั้งหมด ไม่เคยเลย เท่านั้น เพียงเล็กน้อย เป็นต้น

7) ใช้ข้อความที่กล่าวถึงเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เป็นปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ทราบเจตคติของบุคคลในสภาวะปัจจุบัน

8) ตรวจสอบข้อความในคำถามให้สอดคล้องกับแนวการตอบ เช่น เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย หรือชอบ/ไม่ชอบ เป็นต้น

9) นำแบบวัดที่สร้างไปทดลองขั้นต้น เพื่อดูความชัดเจนของข้อความ

10) กำหนดน้ำหนักคะแนนตัวเลือกในแต่ละข้อ เช่น 5-1 หรือ 4-0 หรือ 4-1 ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้สร้างเป็นผู้กำหนดว่าควรมีกี่ระดับ

3. แบบของออสกู๊ด (Osgood's Scale) แบบวัดเจตคติของออสกู๊ดเรียกกันทั่วไปว่าวิธีหาความแตกต่างของความหมาย (semantic differential method) มีลักษณะคล้ายกับการหาความหมายของมโนทัศน์ ด้วยการกำหนดมโนทัศน์ซึ่งอาจจะเป็นคำ ข้อความ หรือวลี มาให้ตอบด้วยการประเมินจาก 7 ช่วง ตามความหมายของคำศัพท์ตรงกันข้าม ซึ่งแบบวัดเจตคติของ

ออสกูดจะประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามเป็นคู่ๆ แต่ละเรื่องที่จะวัดประกอบด้วย คำคุณศัพท์ 3 ประเภท หรือประเภทใดประเภทหนึ่งต่อไปนี้

- 1) คำคุณศัพท์แสดงการประเมิน เช่น ดี-เลว นำรัก-นำเกลียด หล่อ-ซีเห้
- 2) คำคุณศัพท์แสดงศักยภาพ เช่น แข็งแรง-อ่อนแอ หนัก-เบา ใหญ่-เล็ก
- 3) คำคุณศัพท์แสดงการเคลื่อนไหว เช่น ร่าเริง-เศร้าซึม เร็ว-ช้า สว่าง-มืด

มาตราวัดเจตคติที่ใช้ความหมายทางภาษาในรูปคุณศัพท์ที่แสดงความหมายตรงข้ามกันอย่างมีเหตุผล แบ่งได้ 4 ประเภท

- 1) คำคุณศัพท์ที่ใช้แสดงออกด้านการประเมินค่า ได้แก่ ดี-เลว สุข-ทุกข์ ฉลาด-โง่ สำเร็จ-ล้มเหลว มีค่า-ไร้ค่า เป็นต้น
- 2) คำคุณศัพท์ที่ใช้ประเมินด้านศักยภาพที่แสดงพลังและอำนาจ ได้แก่ แข็งแรง-อ่อนแอ หนัก-เบา แข็ง-นุ่ม หนา-บาง เป็นต้น
- 3) คำคุณศัพท์ที่ใช้ด้านกิจกรรม แสดงกิริยาอาการ ได้แก่ เร็ว-ช้า ร้อน-เย็น ขยัน-ขี้เกียจ คล่องแคล่ว-เฉื่อยชา เป็นต้น

4) คำคุณศัพท์ที่นอกเหนือจาก ข้อ1-4 ที่กล่าวข้างต้น

วิธีสร้างแบบวัด ตามแบบของออสกูด (Osgood)

1) เลือกสิ่งที่จะศึกษาหรือสิ่งที่จะให้ผู้ตอบรับจัดอันดับคุณภาพให้ โดยปกติแล้วมักจะกำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ หรือเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้ตอบเกี่ยวข้อง โดยสิ่งที่จะศึกษานั้นเป็นที่รู้จักทั่วไป เข้าใจตรงกัน และสามารถกระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น และมีความรู้สึกแตกต่างกัน

2) เลือกคำคุณศัพท์คู่ที่เหมาะสมจำนวนมากๆ มาอธิบายสิ่งที่ศึกษาและพยายามให้ครอบคลุมโดยใช้คำคุณศัพท์ตั้งแต่ 3 คู่ขึ้นไป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ท ในการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อนิทานคติธรรม ประกอบด้วยข้อความซึ่งกำหนดเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะเชิงนิมาน (positive) โดยกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 และข้อความเชิงนิเสธ (negative) ที่กำหนดคะแนนเป็น 1 2 3 4 5 การแปลผลใช้การรวมคะแนนทั้งหมดของแบบสอบถาม ถ้ามีคะแนนสูง แสดงว่ามีเจตคติต่อนิทานคติธรรมอยู่ในระดับสูง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 253-259) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบวัดเจตคติไว้หลายประเภท สรุปได้ดังนี้

1. การสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของเทอร์สโตน (Turnstone's equal appearing interval scale) มีหลักการว่า ข้อความที่ใช้เป็นเครื่องวัดแต่ละข้อความ จะแทนความมากน้อยของเจตคติในเรื่องนั้นๆ และช่วงระหว่างข้อความมีระยะห่างๆ กัน ตามแบบวัดโดยทฤษฎีนี้

ถ้าคนๆ หนึ่ง ยอมเห็นด้วยกับข้อความใดบางข้อแล้ว สามารถบอกได้ว่าเจตคติของเขายู่ ณ ที่ใดในแบบวัดเจตคตินั้น ตัวอย่างของแบบสอบถามแบบนี้ เป็นแบบสอบถามที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

2. การสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert's summated rating scale) มีหลักการว่า การจัดให้มีข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่งแล้ว ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น คำตอบของแต่ละข้อคำถามจะมีให้เลือก 5 ช่วง ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก

3. การสร้างแบบวัดเจตคติของออสกูล (Osgood's semantic differential scale) มีหลักการว่า ความคิดรวบยอดต่างๆ มีความหมาย ความหมายของความคิดรวบยอดประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ที่จะบรรยายความคิดรวบยอดนั้นๆ หลายลักษณะด้วยกัน ความคิดรวบยอดมีหลายมิติ จึงสร้างแบบวัดขึ้นโดยใช้ความหมายทางภาษาที่เป็นคำคุณศัพท์ต่างกัน เช่น ชื่อสัตย์-โกง อธิบายความหมายของสิ่งเร้าที่มีส่วนสัมพันธ์บุคคล

4. การสร้างแบบวัดเจตคติวิธีเปรียบเทียบคู่ของเฟคเนอร์ (Fechner's of paired comparison) เขาได้สร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเลือกสรร และการจัดอันดับความชอบเริ่มจากการทดลอง โดยใช้ตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมขนาดต่างๆ แล้วให้คนเลือกโดยจัดลำดับจากชอบมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด แล้วนำมาหาความสัมพันธ์ของตัวเลือก และหาระดับความชอบจริงของแต่ละรูป และวิธีเปรียบเทียบคู่ ถ้าสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเกิน 10 สิ่ง ใช้วิธีจัดอันดับตำแหน่ง

5. การสร้างแบบวัดเจตคติโดยใช้ระเบียบวิธีแบบคิดของสติเฟนสัน (Stephenson's Q-technique) เป็นวิธีศึกษาความคิดเห็น ท่าที และลักษณะจิตวิทยาของบุคคล โดยใช้วิธีแยกบัตรเป็นกองๆ แต่ละกองจะมีคะแนนประจำ ใช้คะแนนนี้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ และแปลความหมายต่อไป เป็นวิธีวัดอันดับสิ่งเร้าโดยใช้ผู้ถูกทดสอบตัดสินใจว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

6. การสร้างแบบวัดระยะทางสังคมของโบการ์ดัส (Bogardus's social distance scale) เป็นการวัดเจตคติต่อคน โดยมีข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความรู้สึกของบุคคล ผู้ที่เป็นที่หมายของเจตคติ 7 ข้อความ แต่ละข้อความจะบ่งบอกความสัมพันธ์ทางสังคมในระยะต่างๆ กัน ตั้งแต่ความสัมพันธ์ในทางใกล้ชิดเป็นเจตคติทางบวกไปจนถึงเจตคติทางลบและให้ผู้ตอบบอกถึงว่าตนมีเจตคติอยู่ในระดับจาก 7 ระดับ

7. การสร้างแบบวัดสะสมของกัทแมน (Guttman's cumulative sale) เป็นการวัดโดยมีข้อความชุดหนึ่ง ซึ่งแต่ละข้อความจะแสดงเจตคติในทางทิศเดียวกัน แต่มีความเข้ม หรือปริมาณความรู้สึกแตกต่างกัน ข้อความชุดนี้จะเรียงลำดับความเข้มของเจตคติที่มีอยู่ในแต่ละข้อความไว้ แล้วให้ผู้ตอบด้วย ข้อความใดข้อความหนึ่ง โดยถือว่าคำตอบที่ผู้ตอบเลือก จะเป็นการยืนยันคำตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่งซึ่งแสดงความเข้มในระดับรองลงไปด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อดิศร ศิริ (2543, บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลซิปปา สำหรับวิชาชีววิทยา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การหายใจ รูปแบบการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน กล่าวคือ นักเรียนได้ คะแนนสูงกว่าร้อยละ 60 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เป้าหมายคิดเป็น 100 % ของจำนวน นักเรียนทั้งหมด

จิรพันธ์ บุญเรือน (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนซิปปาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอำนวยการศิลป์ จำนวน 16 สัปดาห์ ผลการวิจัย นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซิปปามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่าการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีเจตคติต่อการสอนแบบซิปปาส่งกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัมพา บุญศิริรักษ์ (2544, หน้า 5-28) ศึกษาการจัดการเรียนการสอน แบบ CIPPA MODEL วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กว้างและลึกด้วยการวางแผนคิด วิเคราะห์ ทดลอง ปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ใช้เทคนิคการใช้คำถามทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ต่อไปให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง การประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ผลการทดลองทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ไพโรจน์ เบขุนทด (2544, หน้า 53-55) ได้ทำการศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือ 3 วิธีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบกลุ่มเกมแข่งขัน ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์และนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกับนักเรียนที่เรียนแบบกลุ่มเกมการแข่งขัน และพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเรียน กับระดับ

จตุพร เจริญวัย (2545, บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้โมเดลซิปปา ในรายวิชาเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ผลการวิจัย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

ของโรงเรียน คือ นักเรียนได้คะแนนสูงกว่าร้อยละ 70 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็น ร้อยละ 80 ของ จำนวนนักเรียนทั้งหมด

สุภาพร รัตน์น้อย (2546, หน้า 76-77) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยใช้วิธีการเรียน แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยทำการศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ มีการประเมิน 3 ฝ่ายคือ ตัวนักเรียนเพื่อนในกลุ่ม และ ครูทำการประเมิน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมการทำงาน กลุ่มของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมวุฒิ ชัยกิจ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวิชาฟิสิกส์และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับ การสอนโดยการจัดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์และการสอน ตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) เจตคติต่อ วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยการจัดการเรียน แบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชานาญ คำชู (2547, หน้า 78) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือ และกลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูไม่แตกต่างกัน เจตคติทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอน ตามคู่มือครู

สุภาพ เวหา (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง คำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปขาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้สัมฤทธิ์ ทางการเรียนและมีเจตคติต่อการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุภาพร นาโหนด (2547, หน้า 119-120) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปากกับรูปแบบการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทดลองไม่แตกต่างกัน (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มทดลอง หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มควบคุม หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าหลังจากการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภารัตน์ สุทธิชาติ (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายปัญญาฯ รังสิต จำนวนนักเรียน 40 คน ใช้แผน 12 แผน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปากมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80

ปราโมทย์ เจตนาเสน (2549, หน้า 68) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรขาคณิตวิเคราะห์ และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรขาคณิตวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรขาคณิตวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนโดยการใช้การเรียนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

พันทิพา ทับเที่ยง (2550, บทคัดย่อ) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความคงทนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) กับการจัดการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล (TAI). ผลของการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มช่วยรายบุคคล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มช่วยรายบุคคลมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มช่วยรายบุคคล เกิดความคงทนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ และ 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบแบ่งกลุ่มช่วยรายบุคคล มีความคงทนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน

ประพินท์ สังขา (2551, หน้า 131-136) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้กรณีตัวอย่าง มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระดับการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความรู้ระดับการคิดวิเคราะห์อยู่ที่ระดับการสังเคราะห์ข้อมูล

ทิพอาภา ฉิมสุวรรณ (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบโครงงานกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาไม่แตกต่างกัน จากการสังเกตพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความกระตือรือร้น และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี ในการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูล การทำงานร่วมกับเพื่อน การแสดงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การแสดงผลงานที่สร้างความภูมิใจให้กับนักเรียน บรรยากาศสนุกสนาน นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม โดยเฉพาะเมื่อมีการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนกัน

สุพล อินเตีย (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ทศนิยม โดยใช้รูปแบบชิปปา เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 79.08 ของคะแนนเต็ม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 มีนักเรียนที่คะแนนผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดไว้คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของนักเรียนทั้งหมด และพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้รูปแบบชิปปาสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รชดา บัวไพร (2552, หน้า 61-62) ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบโมเดลชิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบโมเดล สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบโมเดลชิปปา สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธานี ปรีพฺรณะ (2553, หน้า 87-88) ได้ทำการวิจัยการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้เรื่องกีฬาเซปักตะกร้อ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกับแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกีฬาเซปักตะกร้อ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกีฬาเซปักตะกร้อ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกีฬาเซปักตะกร้อ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาจรรุพงษ์ จึงประยูร (2553, หน้า 74) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC กับการสอนตามคู่มือครูสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบ CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย สูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธิดารัตน์ พานพวง (2554, หน้า 104) ศึกษาความสามารถในการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับหูตึง จากการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับสื่อบทเรียนนิทานภาพ พบว่า ความสามารถในการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับหูตึง หลังการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับสื่อบทเรียนนิทานภาพอยู่ในระดับดีมาก ความสามารถในการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับหูตึง หลังการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับสื่อบทเรียนนิทานภาพสูงขึ้น

สุวิชา วันสุตล (2554, หน้า 92) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ 4 MAT และการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบชิปปา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ 4 MAT และการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้

เทคนิคการสอนแบบ 4 MAT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ระดับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ 4 MAT และการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ 4 MAT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฐาปกรณ์ แก้วมาเมือง (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และการปฏิบัติตามหลักธรรมสังฆวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา พบว่า นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนสังคมโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนรู้แบบซิปปามีการปฏิบัติตามหลักธรรม สังฆวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังฆวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังฆวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัศวิน พุ่มมรินทร์ (2556, หน้า 97) ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) เรื่องลำดับและอนุกรมที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถสื่อสารในทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) เรื่อง ลำดับและอนุกรม สูงก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) เรื่อง ลำดับและอนุกรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) เรื่องลำดับและอนุกรม สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ยังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

กรีก (Greg, 1992, p. 248) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสะกดคำของนักเรียนระดับประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้การเรียนแบบร่วมมือที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการสะกดคำต่างกัน (สูง กลาง ต่ำ) ใช้เวลาในการทดลอง 7 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นกลุ่มในการสะกดคำมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการสอนสะกดคำให้สูงขึ้นในนักเรียนทุกระดับความสามารถ

ดูเรน (Duren, 1992, p. 1113) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ และกลุ่มควบคุมสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รอส (Ross, 1995, p. 125) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 7 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่สอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ และกลุ่มควบคุมสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมียร์ส (Mears, 1996, p. 4690) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 12 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ และกลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

กิลเลียม (Gilliam, 2002, p. 1243) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และความเป็นเลิศทางการเรียนของนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในหลักสูตรที่สอนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือแสดงค่าที่มีนัยสำคัญสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้สอนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้และในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จาก 10 ใน 12 หลักสูตร ผลกระทบของการเรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความเป็นเลิศทางการเรียนรู้อย่างคงพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติอยู่บ้าง สำหรับการสำรวจผลกระทบของปัจจัยทางด้านการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และที่มีต่อความเป็นเลิศทางการเรียนรู้นั้นพบว่ามีนัยสำคัญเช่นกัน

ไคลน์ (Cline, 2007, unpagged) ได้ศึกษาการศึกษาผลกระทบของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวคิดของ Kagan ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนการวิจัยเชิงปริมาณกึ่งทดลอง ตามหลักการพื้นฐาน 3 อย่าง ของ Kagan คือ Rally Coach (ทำงานเป็นคู่) Rally Table (เขียนเป็นคู่) Timed Pair Share (พูดเป็นคู่ตามเวลาที่กำหนด) ผลการวิจัย พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวคิดของ Kagan เมื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ไม่ได้รับการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวคิดของ Kagan และเมื่อนำหลักการพื้นฐาน 3 อย่างในวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวคิดของ Kagan ไปขยายผลการใช้งานยังพบด้วยว่า ไม่เพียงสามารถช่วยเพิ่มระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนในโรงเรียน Taylor Ranch School เท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยเพิ่มระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากทั่วประเทศได้อีกด้วย ดังนั้นหากมีการนำหลักการพื้นฐาน 3 อย่างในวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวคิดของ Kagan ไปใช้มากขึ้น ก็ย่อมจะช่วยให้ครูพัฒนางานของตนเองได้ดีขึ้น และยังเป็น การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะด้านการเข้าสังคมเพื่อการก้าวเข้าสู่สถานการณ์ของโลกที่เป็นจริงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บอสฟิลด์ (Bosfield, 2005, p. 669) ได้ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปกติและวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการสำรวจระดับของการมีทักษะการคำนวณทางคณิตศาสตร์ เช่น การบวก, การลบ, การคูณ, การหาร, อัลกอริทึมเชิงพีชคณิต ทศนิยมและสมการ ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปกติเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในชั้นเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือมีความก้าวหน้าด้านทักษะการคำนวณทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มากกว่านักเรียนในชั้นเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปกติ และการใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการของนักเรียน ในส่วนของการวิเคราะห์ผลซ้ำโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าตัวแปรทางเดียวแบบ ANOVA เพื่อสรุปผลคะแนนในรายวิชาคณิตศาสตร์โดยพิจารณาจากแบบทดสอบประจำสัปดาห์ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มของนักเรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกับกลุ่มของนักเรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบเก่า / แบบบรรยาย เมื่อพิจารณาถึงความก้าวหน้าด้านวิชาการระหว่าง 2 กลุ่มพบว่า มีความแตกต่างกันตามระดับชั้นเรียน กล่าวคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 ที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลคะแนนวิชาคณิตศาสตร์จากแบบทดสอบหลังเรียนสูงขึ้นมากกว่านักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 นอกจากนี้, ยังพบว่า ผลคะแนนในรายวิชาคณิตศาสตร์ของทั้ง 2 กลุ่มระหว่างสัปดาห์ที่ 1 และ 3 มีระดับสูงขึ้นกว่าในช่วงระหว่างสัปดาห์ที่ 4, 5 และ 6

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนตามรูปแบบชิปปาและการสอนแบบร่วมมือ เป็นรูปแบบการสอนที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาสติปัญญา ความสามารถและคุณลักษณะของนักเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนตามรูปแบบชิปปาจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดีเพราะมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ รอบตัว ตลอดจนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวของนักเรียนเองและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สำหรับการสอนแบบร่วมมือ เป็นวิธีสอนที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เกิดความเข้าใจ ตื่นตัว กล้าแสดงออกและสนุกสนาน มีการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อเน้นทักษะกระบวนการในหลายๆ ด้าน และเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความคิดของตนเอง สามารถเสาะหาความรู้หรือวิเคราะห์ข้อมูลได้ ซึ่งการสอนทั้งสองวิธีนี้น่าจะเป็นวิธี และเป็นรูปแบบที่มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่การเปรียบเทียบผลการจัด การเรียนรู้เรื่องนิทานคติธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนตามรูปแบบชิปปากับการสอนแบบร่วมมือ